PETRE BAICU

REZISTENȚA ANTICOMUNISTĂ DIN MUNȚII BRAȘOVULUI

criterion publishing

PETRE BAICU

REZISTENȚA ANTICOMUNISTĂ DIN MUNȚII BRAȘOVULUI

Redactor: GABRIEL STĂNESCU
Tehnoredactor: SORIN MOTEA
Coperta: PETRE BOBOCICĂ

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
BAICU, PETRE
Rezistenţa anticomunistă în Munţii Braşovului / Petre Baicu ; cuv. înainte: Gabriel Stănescu. - Bucureşti : Criterion Publishing, 2006
ISBN (10) 973-8982-00-6 ; ISBN (13) 978-973-8982-00-0

I. Stănescu, Gabriel (pref.)

355.425.4(498)(23 Braşovului)(0:82-94)
94(498)(0:82-94)
821.135.1-94

PETRE BAICU

REZISTENŢA ANTICOMUNISTĂ DIN MUNŢII BRAŞOVULUI

criterion publishing
2006

REZISTENŢA ANTICOMUNISTĂ: O STARE DE SPIRIT

Am citit într-un ziar că în fiecare vară, la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, Braşov, are loc comemorarea „partizanilor", eroi ai rezistenței anticomuniste, uciși în munți și închisori. Ceremonia pomenirii, inițiată de Ion Gavrilă Ogoranu, șef al rezistenței din nordul Făgărașului timp de opt ani, răspunde peste vreme legământului făcut de el și camarazii săi în prima zi de Paști a anului 1952 la Mănăstirea Brâncoveanu. Ei au jurat atunci că cei care vor supraviețui le vor aduce rămășițele pământești ale celor uciși de comuniști și le vor îngropa la mânăstire.

Știrea aceasta lapidară, citită într-o vreme când tot mai mulți contemporani manifestă un dezinteres straniu față de trecutul nu prea îndepărtat, unii în scopul mușamalizării crimelor comunismului, alții din pură indiferență, ar putea constitui un preambul la o mai amplă relatare privind rezistența anticomunistă din România, cea mai amplă și mai îndelungată din țările aflate sub ocupație rusească. Ea nu poate fi trecută cu vederea, minimalizată sau, și mai grav, ignorată de cărțile și manualele de istorie contemporană; un popor care nu-și cunoaște propria istorie nu poate trăi demn în prezent și nu-și poate anticipa cu exactitate viitorul. Ignorată aproape 50 de ani de politologi și istorici, neinclusă în cărțile și manualele de istorie

II

contemporană, rezistența anticomunistă românească a depășit stadiul unor acțiuni armate izolate și întâmplătoare. În anii tulburi de după cel de-al doilea război mondial, în întreaga Românie, aflată sub ocupație sovietică, au fost create grupuri de rezistență armată având sprijinul efectiv al locuitorilor din localitățile în zona cărora au acționat.

În Nordul Munților Făgăraș a acționat Ogoranu, iar pe versantul sudic, începând cu 1949, s-a constituit și a activat organizația „Haiducii Muscelului" sub comanda colonelului Gheorghe Arsenescu și a fraților Toma și Petre Arnăuțoiu. Aceștia au sfârșit tragic, capturați fiind de securitate prin trădare și executați. În Munții Banatului a existat o grupare anticomunistă alcătuită din 29 de luptători conduși de colonelul Ion Uță, membru al PNȚ-Maniu și fost prefect de Severin, care s-a ascuns în munți în mai 1947 împreună cu inginerul Aurel Vernichescu, stabilindu-se în zona Vîrciorova. Grupul a fost atacat de securitate în noaptea de 7 spre 8 februarie 1949. Au scăpat cu viață numai opt membri, care au continuat lupta până în 1954. Tot în Banat au activat alte două grupuri începând din 1947: cel al lui Gheorghe Ionescu (PNȚ – Maniu) și Spiru Blănaru (Mișcarea Legionară) în februarie 1948, în așteptarea declanșării războiului dintre Occident și URSS, și cel al maiorului Nicolae Dabija, cavaler al ordinului „Mihai Viteazul", care a organizat „Frontul Apărării Naționale" stabilindu-și tabăra în Munții Apuseni și implicând în activitatea grupului peste 400 de persoane. În noaptea de 3 spre 4 martie 1949 securitatea a omorât cinci membri și a arestat 14.

Dabija a scăpat, dar a fost arestat ulterior, condamnat împreună cu alți cinci combatanți, și asasinați de Securitatea din Cluj. În Dobrogea rezistența a fost declanșată în 1948 sub comanda fraților Nicolae și Dumitru Fudulea și a lui Gogu Puiu, cărora li s-a alăturat Nicolae Ciolacu.

III

În 1950, 38 de luptători anticomuniști din Dobrogea au fost ridicați din pușcării și asasinați. În martie 1950 în pădurea Babadag oamenii securității l-au împușcat pe Dumitru Fudulea și arestat pe Nicolae Fudulea. Al doilea a reușit să evadeze dar a fost rănit și prins doi ani mai târziu. Grupul lui Gavrilă Ogoranu a rezistat timp de 8 ani în Munții Făgărașului, ajutat cu informații, hrană, îmbrăcăminte și găzduire de o rețea de sprijin coordonată de învățătorul Olimpiu Borzea. Grupuri de rezistență au existat și în Munții Sucevei conduse de Gavril Vatamaniuc și căpitanul Mușat, acționând timp de șase ani. Mușat a fost capturat, judecat de un tribunal militar și condamnat la moarte, ulterior pedeapsa fiindu-i comutată în închisoare pe viață.

După 1990 au început să apară mărturii scrise ale unora dintre supraviețuitorii acestei rezistențe armate anticomuniste. Pentru Făgăraș avem mărturia lui Ogoreanu, pentru Banat cea a lui Filon Verca, pentru Mediaș pe cea a lui Mija, iar în cazul dosarului Brașov pe cea a lui Petre Baicu.

Prima ediție, a mărturiei despre Rezistența din Munții Brașovului a fost publicată în îndepărtata Floridă de Traian Golea în colecția „Omul nou" la *Romanian Historical Studies* în 1994. Cartea nu se vrea un studiu riguros al rezistenței din Munții Brașovului, ci e mai degrabă o mărturie privind epoca tulbure a ocupării țării de către armata rusă. În mai 1945 rezistența se afla în fața unor probleme greu solvabile. Ea a încercat să salveze, cum spune autorul „ceva din demnitatea noastră românească prin luptă și apărarea adevăratului spirit al Neamului".

Relatarea experienței personale a lui Petre Baicu, încercările sale dramatice de a organiza rezistența totală, capturarea sa, anchetarea la sediul Siguranței din Brașov de către un ofițer rus, maiorul Orlov, urmată de detenția la

Ministerul de Interne al cărui director general nu era altul Generalul Nicolski, reprezintă intinerarul unui destin tragic, asumat cu luciditate.

Eliberat ca urmare a unui acord survenit între șeful organizației pe țară al Mișcării Legionare, prof Nicolae Petrașcu și guvernul acelui timp, Petre Baicu continuă să activeze în rezistență. Se întâlnește la Brașov cu profesorul Petrașcu, șeful organizării rezistenței și cu elemente venite de la Viena.

Ultimul capitol este consacrat sfârșitului tragic al profesorului Petrașcu, care după ce a suferit ani de zile de anchetări, terorizări și detenție, eliberat fiind în 1964 dar arestat din nou de Securitatea din Brașov a fost asasinat (și nu s-a sinucis, cum lasă să se înțeleagă anumite surse ale Ocultei comuniste) de Securitate, în anul intrării tancurilor rusești în Praga aflată în febra primăverii revoluționare.

Rezistența anticomunistă a fost una de apărare a demnității naționale, având ca unică cauză disperarea neamului rămas singur în fața invaziei comunismului. Nu cred să fi fost român adevărat care să nu răspundă, fie și prin tăcere ocupației bolșevice. Dar a rezista și a muri cu arma în mână pentru cauza libertății e suprema jertfă. Puțini au fost însă aceia care și-au dat viața pentru adevăr și libertate.

GABRIEL STĂNESCU

PRIVIRE PESTE TÂMPA

În toamna anului 1944, Brașovul era o regiune peste care trecuse războiul și lăsase urme distrugătoare de către bombardamentele aviației americane și urme prin trecerea continuă a rușilor spre Apus, și rămânerea unor unități militare ale lor în garnizoană, cum și prezențe insuportabile în instuții și uzine. Se instalau de către ruși supravegheri, control, ridicări de producții, de bunuri; apoi, ceva mai târziu SOVROMURI.

Era o regiune peste care rămânea un amar general și semne...semne, semne întristătoare, neacoperite de sfânta și dreapta alipire a Transilvaniei de Nord. Entuziasmele din primele zile, câte au fost, începeau a fi frânate de acțiunile grave ale comuniștilor, manifestate mai întâi cu slogane în stradă, apoi cu atacuri în uzine, ori direct cu arestări.

Retragerea prezenței militare germane se făcuse în câteva zile, după 23 August 1944. Comandant fusese generalul Hansen. Întreg corpul de comandă care funcționase trei ani în clădirea Liceului Honterus, pleca în direcția Ardealului de Nord, prin regiunea Trei Scaune.

Căile de intrare ale rușilor peste munți, în Câmpia Bârsei, erau: Bretcu dinspre Bacău, Întorsura dinspre Buzău, și Predeal dinspre Prahova. Mișcările militare românești din zona Brașov forțaseră plecarea nemților.

În fruntea acțiunilor întreprinse și duse mai departe de unitățile noastre brașovene, a fost generalul Dumitrache. Date militare și de tactică în luptele din acele zile de război se află în jurnalul generalului. Generalul a fost și el închis după terminarea războiului, de către comuniști. A murit după ieșirea din închisoare și se află înmormântat la Brașov.

Parte din populația brașoveană credea, în mod naiv că armatele sovietice vor trece și că după atingerea obiectivelor finale se vor întoarce pe alte căi la casele lor. Naivitate care făcea parte din naivitatea generală a populațiilor din Est pe care le vizau comuniștii să le cucerească, să le îngenunche.

Ba, această naivitate avea prezență și în Apus.

REZISTENȚA

Locuiam în orașul Brașov.

În ziua de 23 August 1944 am rămas tot timpul la întreprinderea TERO din Râșnov, unde eram coproprietar, ocupându-mă până seara cu probleme ale ei, care în ziua aceea însemnaseră o urgență. Această situație m-a făcut să rămân și peste noapte, urmând să dorm la inginerul Nicolae Scurtu, și el unul din coproprietari. Se înoptase când am plecat amândoi în centrul orașului la restaurantul "Patronajul" să luăm masa. Acest local era condus de câteva doamne venite din București. Se spunea că sunt cunoscute ale Doamnei Maria Antonescu și trimise aici chiar de dânsa. Localitatea fusese bună pentru vară și refugiu de bombardamentele americane asupra capitalei; toată vara populaseră bine localul cu copii și rudele lor.

Nu era lume multă și ne-am așezat la masă. Unii din clienți ațînteau urechile la radio. Deodată se auzi puternic: "Atențiune,...atențiune!... Imediat vom da o știre importantă pentru Țară!...", și a dat-o! Se anunța că s-a realizat un armistițiu între România și U.R.S.S.: "Războiul încetează!".

Am ascultat repetarea știrii. Doamnele de la PATRONAJ au izbucnit în plâns. Lumea din sală a rămas consternată. Ce mai era de spus? Se uita chiorâș la doamnele din București, dar părea că era gata să plângă și ea! O luaseră înainte cei interesați imediat. Am plecat cu Nicolae la întreprindere, unde aveam treburi în continuare. Eram îngrijorați

de ceea ce va veni: de ruși... de comunism! Eu, nu eram îndreptățit să mă bucur cel dintâi, deși suferisem în timpul regimului politic al lui Antonescu. Fusesem în lagăr la Târgu Jiu; fusesem pe front în Cuban și Crimeea, în urma transferării mele de la Batalionul Ministerului Aerului, la Batalionul 2 Vânători de Munte pentru linia întâia de front. Scăpasem în ultima seară de la Sevastopol – în seara de 12 Mai 1944, salvat pe vasul "Lola", în timp ce se scufunda.

În timpul bombardării vasului am căpătat două răni: una la șold și alta la cap, în cele patru ture de bombardament ale aviației rusești, cu aparate americane. Trimiterea mea pe front datorită hotărârii Comisiei Ministerului de Interne condusă de generalul Dumitru Popescu, nu mă nemulțumise sufletește, pentru că socoteam necesar orice efort, orice sacrificiu împotriva comunismului, deși aveam un copil de numai un an și zece luni.

Ieșind cu Scurtu din restaurant în întuneric, am trecur prin "centrul" orașului și intrând pe strada Mihai Viteazul ne-a surprins un strigăt înfundat dar puternic, venind de la fereastra unei case săsești – strigăt în imensa noapte, ca o crăpătură în întunericul și liniștea ei: "Phace!... Phace!... Phace!!" – gutural! Am alergat în josul străzii, să salvăm pe cineva.

Între timp apăreau în porțile caselor de vizavi, strângându-și la repezeală basmalele pe cap, săsoaice, și apoi ele plecând în fugă spre strigăt, s-au întrebat în beznă: "Ce e..., cine..." credeau că s-a spânzurat vreun om; întâmplări destul de dese la ei, la sași.

Am ajuns la fereastra de unde un bărbat încă mai striga. Se adunase lume pe trotuar și în stradă, nedumerită. Nicolae gâfâind l-a întrebat: "Ce e domnule colonel? Ce strigați așa?... Ce s-a întâmplat?".

Bărbatul, cu vocea mai domolită, mai strigă: "pacea, pacea!" Era un colonel în rezervă, în vârstă, desigur, pe care Scurtu îl recunoscuse, ca pe unul care peste vară apăruse în

micul centru al orășelului Râșnov.

Oamenii plecați din stradă spre casele lor, murmurau. Știau ei, prin instinct, ce pace va veni.

* *

La întreprindere l-am găsit încă prezent pe tehnicianul Ion Bârsan, preocupat de creațiile lui tehnice în cadrul întreprinderii. Era și el coproprietar. Toți trei am discutat evenimentul până ne-a trecut cheful să mai lucrăm la problemele pentru care venisem. Am plecat acasă la Nicolae. Acolo, sora sa ne aștepta cu lapte proaspăt, cald, de la vaca lor. Nu ne-a venit somn până dinspre ziuă. Judecam evenimentele în consecința lor generală. Noi știam ce-i comunismul. Avusesem o educație politică în acest sens. Pe deasupra eu fusesem în Rusia pe front, și-l văzusem acolo.

A doua zi, n-au circulat cursele de Bran-Brașov, de teama bombardamentelor începute de avioanele germane asupra postului de radio Bod. Numai zgomot!

Deci n-am ajuns acasă. Eram numai în legătură telefonică cu Brașovul. Nerăbdător să sosesc acasă; mă aștepta soția și copilul.

Comuniștii de la "Getop", fabrica de scule a inginerului Georgescu Topuslău, amic al meu și al lui Nicolae, au comunicat că așteaptă o mașină de la Brașov și se oferă să mă transporte.

Începeau cu amabilități, deși îmi cunoșteau vederile. Vor rămâne mereu atenți, dar nu ei vor hotărî în continuare, ci alte elemente, străine, trimise din București, ori venite de aiurea. Acești comuniști de la "Getop" erau foști I.A.R. – inși dați afară din motive politice și ocrotiți de inginerul Georgescu prin angajare la el; ei fiind de fapt meseriași buni. (Pe de altă parte aceștia i-au ajutat lui Georgescu să-și dezvolte fabrica. La fel se întâmplase și cu un număr de legionari în 1942).

Georgescu, și el I.A.R.- ist, reușise să creeze o foarte valoroasă fabrică de scule pentru mașini unelte, dezvoltată și rămasă folositoare până azi, ca unica din țară, în specialitatea aceasta. Iar omul care o crease și fusese ocrotitorul multor elemente comuniste, ce au ajuns ulterior în fruntea uzinelor Malaxa, ori directori în Ministerul Metalurgiei, datorită experienței de la Râșnov, a fost arestat și încadrat în conducerea tehnică a acelei lucrări, apoi condamnat la moarte pentru presupusa sabotare a ei. Comutându-i-se pedeapsa, a ieșit din închisoare în anul 1964. Model de răsplată comunistă!

Până să plec acasă la Brașov, au sosit la Râșnov, căutându-mă, inginerul Camil Grosu, fratele directorului general de la I.A.R. și avocatul Nicolae Burducea, să insiste din partea lor și a profesorului Ion Bordeianu, să plec în străinătate cât mai e posibil, cu coloanele de mașini nemțești. Fratele lui Camil Grosu îmi trimitea același sfat.

Am refuzat cu toată hotărârea. Ei plecau de la ideea că fusesem președintele Camerei de Muncă în zona Brașov, Prahova și Buzău, și că avusesem o puternică popularitate în rândul munmcitorilor brașoveni și activitate puternic anticomunistă.

Dar eu contam pe faptul că activitatea îmi fusese perfect clară și legală. În Camera de Muncă funcționasem atât de puțin că nici nu avusesem timp să greșesc, și că activitatea, cât fusese, dăduse loc la aprecieri locale bune, și ale ministrului muncii Vasile Iașinski, foarte bune. Pe de altă parte, mă stăpânea ideea că am obligații morale față de cei ce mi-au acordat simpatii și încrederea lor, și că trebuie să fiu prezent, să răspund dacă mi s-ar aduce vreo acuză undeva. Era naivitatea mea?

Aceiași atitudine o avusesem și în 1941.

* *

Am sosit acasă! – îngrijorare! În oraș – îngrijorări! Prietenii se frământau. Dintre ei, Radu Avram, avocatul Ștefan Muscalu și doctorul Radu Pușcariu, fiul lui Sextil Pușcariu, luaseră legătura cu comandamentul generalului Hansen, instalat de mulți ani la Brașov.

Din câteva întâlniri pe care le-am avut, grupul de mai sus a refuzat implicarea noastră la un front comun în fața rușilor, front dinspre Predeal, cum au cerut nemții; au refuzat motivând că ar putea să aibe urmări tragice asupra unei populații destinată să rămână pe loc și că nu putem participa decât la acțiuni clare din punct de vedere național. Că ne-am putea pierde într-o luptă locală, poate cu vreun succes iluzoriu, dar fără înrâurire pentru cauza finală. Cam așa a motivat delegația.

Nemții, constatând refuzul, au oferit să transporte dincolo de graniță elementele care ar dori să plece spre Austria sau Germania.

Li s-a spus că se va transmite acest lucru la cât mai mulți, dar că măsuri generale în conjunctura creată, nu se mai pot lua. Din delegație, Radu Avram le-a raportat câte ceva din comportările trecute, punând și întrebarea: "Se știe că sunt mii de naționaliști închiși de 3 ani și jumătate, la Aiud, la Succeava, la Târgșor și în lagărul Târgu Jiu, datorită unui conflict care ulterior n-a mai justificat suficient relațiile dintre două state naționaliste ca ale noastre. Consulatul dumneavoastră de aici din Brașov a făcut cunoscute memoriile și telegramele trimise de cei închiși, la începutul războiului, arătând atașamentul lor față de lupta declanșată împotriva comunismului?". Unul din inițiatorii unui asemenea act în închisoarea Brașov, a fost Haralambie Cioceanu (telefon 11.41.81, Brașov). Trăiește și azi.

Și așa, discuțiile cu nemții au rămas baltă.

La plecarea comandamentului generalului Hansen, s-au atașat coloanei de mașini formată lângă parcul din str. Aurel Popescu, doar următorii brașoveni: profesorul Văcaru și contabilul Stănescu, ambii din serviciul Uzinei Metrom, precum și profesorul Constantin Sasu, cel care scrisese valoroasa carte "Transilvania", însușită apoi de Ministerul Propagandei și Ministerul de Externe pentru serviciile noastre diplomatice, lucrare apărută în limba franceză.

Imediat după plecarea nemților, comuniștii și cei ce se atașau lor au început agresivitățile; fie bătându-se pe posturi de conducere râvnite de un oarecare, sau altul, în aceleași instituții sau întreprinderi, fie intrigi inițiate din afară pentru ruperea solidarizărilor între oameni, ori pentru posturi noi în servicii. Zi de zi, viesparul creștea, lipsurile materiale creșteau și ele; mizeria se lățea, în timp ce comuniștii propagau în chip haotic, fericirea de mâine.

În gări, acestea se vedeau discarnate; oameni care sufereau atacuri ale soldaților ruși, răslețiți de unitățile lor militare, oameni care sufereau furturi și disperați încercau să se adreseze cuiva.

În piețe săltau prețurile și disperările: consumatorii erau disperați că nu mai găseau ce le trebuiau, și când găseau, cumpărau în neștire; negustorii erau disperați și ei pentru că nu mai găseau marfă să aducă în locul celei vândute. Unii o ascundeau pe cea pe care o mai aveau. De aici, speculă, suspectări, denunțuri, procesele cu consecințele lor. Fiecare valid căuta ceva de speculat, de revândut. Se împuțina lumea echilibrată.

Călătoriile erau nu numai stânjenite, ci deveneau adevărate aventuri; în trenuri ruși amestecați cu civili; pe acoperișul vagoanelor, călători ca niște ciorchini de oameni, ocazionau dese accidente.

În luna Septembrie au început arestările politice. Despre ele, voi vorbi în capitolele următoare.

Eram vizat! Avusesem oarecare răgaz.

Întreprinderea nu mai dispunea decât de foarte puțină materie primă, pe care o formau benzile de oțel laminate la rece, furnizate de uzina Ferdinand și Nădrag din Banat. Aveam comenzi și aprobări ale Ministerului Economiei Naționale suficiente, dar nu veneau. În condițiile noi, trebuiau văzute lucrurile la fața locului. Director la Nădrag era un brașovean.

Am plecat, aventurându-mă spre Banat, ferindu-mă astfel de eventuala arestare, așa cum concluzionasem cu Nicolae Scurtu. Aveam și scopul de a determina măcar parțial livrarea comenzilor de la furnizori.

Înainte de plecare, am asistat însă la un fapt care a întristat mult pe brașoveni și i-a îngrijorat și mai mult. A fost omorât parohul cartierului I.A.R. și preot al uzinei de către doi ruși conducători ai unui camion. În timp ce preotul mergea pe șoseaua ce ducea din oraș spre uzină – șoseaua având pe laterale șanțuri – camionul l-a urmărit în zig-zag pe preot, și l-a omorât. Bietul preot fusese singur. S-a ferit în dreapta și în stânga, dar nu și-a dat seama de intențiile rușilor, altfel ar fi sărit în șanț.

Era un preot tânăr dar vrednic, adus de vrednicia lui la I.A.R. I-au rămas atunci doi copii. I s-a făcut o înmormântare de proporții. Preotul Malena, de origine din Făgăraș, a fost omorât numai pentru că a fost văzut de ruși în reverendă, și din distracție, cum au și declarat. Ori au fost atrași în acțiune de cei câțiva comuniști din uzină întrucât preotul inițiase construirea bisericii în cartierul I.A.R.

* *

În sfârșit, am plecat. Două zile a trebuit să rămân la Colșari, jud. Alba – imensul nod de cale ferată; în momentul acela aglomerat până la înfricoșare de trenuri militare, de trupe rusești și românești.

Se făceau scurgeri către Arad și Sudul Ungariei.

Pentru civili era un mare pericol să circule ori să rămână în zonă. Grupuri de soldați ruși răzlețite de unitățile lor, mișunau și deveniseră un pericol și pentru satele din apropiere. La fel și pentru patrulele românești.

Într-una din sălile gării am găsit un pluton de infanteriști români tolăniți pe pardoseala de ciment, într-o stare de oboseală de nedescris. Comandantul plutonului era locotenentul C. Ionescu, învățător din Berca, sat de lângă satul meu, Plescoi. Când eram elevi, prin 1928-'29 –'30, petreceam vacanțele împreună. Ne-a bucurat întâlnirea. Am stat cu el o noapte și o zi. Când el a socotit un tren bun pentru plecarea mea, m-a suit în el. M-am dat jos la Ilia. După o adresă l-am găsit imediat pe Gicu Apostolescu, sublocotenent în cantonament. Am trecut prin mica piață a localității. Un grup de evrei erau alarmați și gălăgioși. Unul dintre ei se manifesta disperat și țipa lângă un camion gata de plecare, încărcat cu saci de nuci. Trei soldați ruși îi luaseră sacii dintr-o bărăcuță. Ceilalți evrei erau și ei negustori de nuci, angrosiști din regiune. Acest comerț era în mâna lor și dăduseră peste necaz. Plecând rușii, se agitau să-și ducă marfa din prăvălii în altă parte. I-am deplâns. Aveau ceva original în agitația lor. Mai toți aveau perciuni arătându-i îmbătrâniți. În localitate ruși puțini, ceea ce liniștea sufletele.

Am putut pleca mai departe, prin Simeria, pe linia Hațeg-Boutari, și așa am ajuns, în sfârșit, la Uzina Ferdinand. În trei zile m-am refăcut după oboseala drumului, în locuința lui Auschnit pe care o administra un șvab.

La uzină făceau deja coadă delegați din țară, pentru obținerea de materiale comandate de întreprinderile lor, de intermediari ori de oameni de afaceri improvizați.

În localitate, la două cârciumi cu firme de "Restaurant" se negociau partide de materiale fieroase, în

special benzi ambutisabile, tablă și fier beton. Mai erau negociatori și în rândul personalului din uzină. În afară, cea mai indicată persoană era șefa Poștei – diriginta. În uzină se și instalase o comisie militară rusească și își lua cota ei – marfa caldă.

Aveau succes în negocieri, cei ce ofereau în schimb porumb sau ulei. Mișunau în rândul negustorilor și țărani. Se știe de când lumea că în timpul războiului se fac cele mai inacceptabile afaceri. În timpul acesta, fabricile, meseriașii, atelierele din țară, așteptau să le sosească la porțile lor, materialele comandate, să-și ducă activitatea mai departe.

Aveau obligații: muncitori, contracte... Mulți simțeau obligații morale față de interesele globale ale societății.

Am obținut două loturi de marfă din comenzi și le-am împins la expediție, cu bune voințe din buzunar. Decăderea se instala în tot locul!

* *

La o săptămână soseam la Caransebeș, pe linia ferată principală spre Timișoara. Trenuri după trenuri, cu ruși călare pe tunuri, ori în vagoane deschise pe materiale de front, aveau cale liberă. Sirenele locomotivelor șuierau frica spre satele laterale liniilor, spre lumea din gări, spre câmpuri.

Am rămas la Caransebeș, pe o colină a lui, să vizitez o secție de montaj a I.A.R.-ului, dispersată acolo. Director era prietenul, partenerul de excursie de altă dată, Ion Cekman. A anunțat cunoștințele mele cu care fusesem coleg la Centrala de la Brașov. Ne-am bucurat cu toții.

Voiau știri... Cei mai mulți aveau familiile la Brașov. Muncitorii erau cei mai îngrijorați și cei mai revoltați împotriva comuniștilor, care le cereau, prin delegați trimiși de la Brașov, să treacă de partea lor.

Nu trecuse nimeni până atunci. Mai toți fuseseră naționaliști.

* *

Pe o linie laterală spre Reșița, am plecat la Bocșa Română. Aveam o verișoară farmacistă; farmaciști, și ea și soțul ei. N-o văzusem de mult și doar copilărisem împreună. Pe el îl cunoscusem în lagăr la Târgu Jiu. I-am găsit sănătoși și cu doi copii.

Preocuparea lor erau rușii. Le băuseră din farmacie toată "apa de colonie", ba, dacă au văzut, și pentru liniștea lor, au făcut tot parfumul pe care îl aveau în magazie, apă de colonie: "Tata stă în farmacie și noi ne vedem de treabă în gospodărie: păsări, iepuri de Angola, porumbei, albine... Tata a venit de-acasă din satul Răcășdia, sat pe granița cu Iugoslavia.

Acolo a fost învățător toată viața împreună cu mama, Dumnezeu s-o ierte! Uite, țuica asta e de la dânsul. Aici e tot cu gândul la stupii de-acasă".

M-am uitat la bătrânul frumos din fotoliu, și-atunci l-am auzit: "Hei, țuica și liniștea din satul nostru s-au dus". Într-un târziu mi-a spus: "de-abia aștept să treacă rușii, și să mă întorc să văd ce-mi face casa. Am lăsat-o în grija vecinilor."

Spusele mi-au dat ocazia să-l întreb dacă m-ar putea ajuta să trec granița, în cazul în care ar veni vremea să am nevoie să o fac.

- Da nepoate! Sunt în sat oameni destui care ne-ar putea ajuta. Să n-ai nici o grijă. Eu cu nevastă-mea i-am învățat carte după primul Război Mondial.

Astfel, am pus doar problema și am lăsat-o așa agățată, fără știrea verișoarei și a soțului ei.

De fapt era a treia problemă pentru care făcusem călătoria. Urma s-o am în vedere ca o posibilitate pentru mine sau pentru alții, mai ales că bătrânul încheiase: "Avem cunoștințe și dincolo, în Banatul Românesc pe teritoriul Iugoslaviei".

Când bătrânul mi-a spus, aveam în minte faptul că-nainte de a pleca de la Brașov au venit la mine acasă patru consăteni tineri: Grigorescu Petre, C. Iamandi, Nicu Purice și Mise Vârlan, absolvenți de licee și mi-au cerut să-i îndrum să ajungă dincolo de front, adică, dincolo de ruși. Până au plecat din sat, până au venit la Brașov, trecuse timp.

Frontul se depărtase. Nu mai puteam da nici măcar un sfat care să însemne cât de cât siguranță pentru viața lor. M-am sfătuit cu ei și le-am cerut să se întoarcă acasă. Mi-a impus-o starea de conștiință. Era la mijloc și o reținere? Una e să dispui de tine riscând, și alta e să dispui de altul prin sfatul tău. Poate erau în conștiința mea și părinții lor..., satul meu. Am făcut bine? Timpul a dat răspunsul lui. Mai târziu, trei dintre ei au suferit prin închisori, mulți ani.

Acum eu eram în căutarea unei căi de trecere peste granță în viitor, dacă urma să am nevoie.

* *

Câștigasem câteva zile stând la verișoara mea; dar aveam răbdare să stau mai mult? Cumnatul meu, Aurel Guga, m-a însoțit până la Găvojdia, dincolo de Lugoj. El pleca mai departe, la Timișoara.

Găvojdia însemna și gara de plecare a unui trenuleț de munte, cu vagoneți – platforme deschise. Numai unul era închis, bun pentru vreme rea. Altfel călătorii preferau platformele pentru a gusta peisajul satelor prin care trecea până la Nădrag: râul și pâraiele, curbele liniei care schimba

tablourile pădurii într-una. Altfel, Nădragul era ultima așezare în pădure, ca într-un fund de căldare. Străveche așezare, datorită unei exploatări de minereu de fier. Acum avea în producție de tablă neagră dublu decapată, și de tablă galvanizată subțire; și tot în fabricație cunoscutele sobe <Vesta>.

În mersul trenului, unii călători se dădeau jos, alții îl prindeau din urmă. Trenul trecea printre livezi de pruni, de nuci, și de gospodării în care se fierbea borhot pentru rachiu. Călătorii, în înțelegere cu mecanicul, mai opreau să se abată prin curți, acolo unde aburea țuica.

Pe această vale a Nădragului, nu era nici un picior de rus. Liniștea era stăpână! Când trenulețul întârzia, chemări hazlii se produceau între cei de pe platforme și cei ce se dăduseră jos să culeagă fructe din livezi, ori chemări mustrătoare către cei care întârziau la cazanele de țuică. Pe linia aceasta de sate lugojene a venit noaptea cu un întuneric de pădure care a umplut valea. Pe deasupra, a deraiat locomotiva și a trebuit vreo trei ore până ce călătorii și mecanicul au pus-o pe linie.

Până am ajuns la Nădrag, pe care mi-l închipuiam luminat, am obosit și doream un pat bun, gândind la o găzduire caldă. La sosire, m-am trezit însă într-o beznă uluitoare. Călătorii dispăruseră, fie mai în urmă, sărind din trenuleț, fie imediat la sosire aici, unde nu era o gară, ci numai un punct de sosire și plecare cu mărfuri din fabrică: table, sobe și lemne din exploatarea de pădure – o pădure de patru mii de hectare proprietatea lui Auschnit ca și fabrica de produse metalice. Pădure mai era și împrejur, a Statului, de la care Societatea de Exloatare a Lemnului – proprietate tot a lui Auschnit – contracta tăieri de la stat. O fabrică de produse metalice, similară celei de la Nădrag, avea Auschnit și la Galați cu firma <<Titan>>.

Dar să-l las pe Auschnit în pace și să revin la punctul

meu de coborâre. M-am văzut singur pe malul pârâului. Am plecat în sus pe sub copacii în ale căror crengi vâjâia vântul. Pe drumeaguri am dat de clădiri. Nici o luminiță la ferestre. Am bătut la vreo două uși, am urcat scări. Nici un răspuns! Orbecăind încoace și-ncolo printre copaci, am dat de clădirea cea mai răsărită. Uși deschise, salon mare; șahuri, table de mese. Bucătărie, la fel, deschisă. Lumea, îmi părea dispărută, de ieri... de aseară?!!! Erau orele două-trei noaptea!

Am plecat spre gura unei văi laterale de unde veneau lătrături de câini. Lătratul se îndepărta pe măsură ce urcam pe drumul din firul văii.

M-am întors la Casino în sala cu ferestrele vraiște, unde sufla vântul ca într-un pod de casă părăsită. Am stat până m-a răzbit și frigul pe lângă oboseală.

Ieșit pe treptele de piatră m-au trezit dintre boschetele de lângă ferestre: "Stați! Mâinile sus, cine sunteți?!!" Mi s-au și figurat siluetele a doi ostași cu armele întinse și baionete lucioase spre mine. Doi soldați-jandarmi, repetau: "Mâinile sus!"

Am explicat cine sunt. Mi-au spus să merg la postul de jandarmi. Postul era aproape și tot în întuneric. Șeful de post s-a lămurit imediat. Dar, spune dânsul: "Ce ne facem acum, că ați răscolit toată colonia. Cei cu telefoanele s-au alarmat unul pe altul. Aici cetățenii sunt înțeleși să stea noaptea pe întuneric. Le este teamă de ruși, deși n-a apărut nici unul până acum. Trebuie să raportez directorului de la uzină – la locuința lui, să-l liniștesc, pentru că el este cel mai alarmat. Dânsul m-a anunțat de ceea ce se întâmplă afară – să iau măsuri, să văd ce e.

Știți, noi avem într-o cameră în cazinou, o doamnă bătrână, adusă de la București de pe vremea bombardamentelor – doamna Orghidan. Soția fostului președinte al Camerei de Comerț din București și acționar în petrol.

Fabrica i-a dat o funcționară să stea cu ea. Dar peste noapte?!!... Săraca doamnă Orghidan!? Ea, i-a dat telefon directorului, îngrozită că cineva umblă prin cazinou, bate la ferestre, umblă peste tot și a încercat ușa camerei dânsei. Săraca...doamna Orghidan!..."

Într-adevăr, într-o cameră ce avea legătură cu sala, imediat după intrarea mea, s-a stins o lumină. Bătând în ușă să cer informații, n-a mai răspuns nimeni, și nici nu s-a mai aprins lumina.

Plutonierul dă să vorbească cu directorul. Îl rog să-mi transmită și mie telefonul după ce vorbește cu dânsul. Însă după ce i-a spus plutonierul despre ce e vorba, directorul, inginerul Voicu, brașovean, fost coleg cu Nicolae Scurtu companionul meu, a spus să mă dea la telefon.

- Ce-ați făcut domnule Baicu? Suntem cu toții alarmați – cu neveste, cu copii, toți câți avem telefoane aici.

M-am explicat, mi-am cerut scuze. Mai spune directorul:

- Săraca doamna Orghidan! Nu știu ce să fac. Noi avem două vile mai în pădure. De mâine dimineață vă găzduim acolo.

Plutonierul îi și spune: "Până mâine, dânsul doarme la noi. E aproape ziuă!"

Apoi, plutonierul a vorbit cu nevasta sa, care era alături, în capod, într-o cameră alăturată. A venit și ea și așezându-mi așternutul pe o canapea, se văita: "Săraca doamna Orghidan!"

Dimineața m-am trezit din somn și după sfaturile binevoitoare ale plutonierului am mers să iau masa la casino, urmând ca apoi să mă prezint la întreprindere, unde, directorul i-a spus că mă aștepta la ora zece.

La casino, câțiva meseni și vreo trei femei de serviciu m-au privit cu insistență, de cum am intrat în sală.

Sala mi s-a părut curată, primitoare, nu ca azi noapte.

La masa la care m-am așezat, au și venit două fete să afle ce să-mi servească și m-au întrebat dacă nu cumva eu am fost în cazinou peste noapte?

- Da, eu!

- Săraca doamna Orghidan!...

Au auzit toți câți au venit în sală: femeile de la bucătărie și însoțitoarea doamnei Orghidan, de prezența mea.

Așa m-am făcut foarte cunoscut în rândul celor din jurul Cazinoului.

Pe doamnă o căinau toate femeile prezente: "Săraca, doamna Orghidan!"

În continuare am fost privit cu multă simpatie.

La ora zece m-am prezentat la director. Întâi mi-am cerut scuze. Apoi, lumea din vreo două birouri, aflând de prezența mea (acolo fiind toți ca o familie), au năvălit în biroul directorului: "Săraca, doamna Orghidan!" Apoi toți au dorit să afle cum se călătorește, să afle despre Brașov, și mai ales despre ruși.

Directorul a dat dispoziție să vină șefii serviciilor: Comercial, Producție și Expediție. Mi-a făcut cunoștință, adăugând: "dânsul a produs alarma de azi noapte!"

În continuare, toată lumea și-a făcut datoria. Directorul a dat ordin să se treacă la expediție a tot ce intra în cadrul comenzii noastre și restul să fie grăbit în fabricație, adăugând că a fost informat că vor sosi delegați ruși, care să ia zilnic din producție, cota lor. Am vizitat uzina – o vechitură ca instalații!... și am plecat la administrator să rezolve găzduirea după dispoziția directorului.

* *

În încăperea în care am fost dus, cald și bine, odihnă! La prânz, masă bună! Am făcut alte cunoștințe.

Mereu și peste tot: "Săraca, doamna Orghidan!"

După masă m-am plimbat în lungul pârâului, peste punțile lui, până spre fundul văii. Majoritatea căsuțelor erau de tipul unei colonii industriale germane: cu spații suficiente și anexe, nelipsind o grădiniță în față și o grădină cu suprafață redusă în spate, toate pentru o viață tihnită. Populație, poate încă pe jumătate germană, provenită din veacul trecut adusă de austrieci, la întemeierea exploatării. Acum, datorită și evenimentelor noi, își trăia sentimentele sfârșitului ei. Am văzut aici băieți și fete rezultați din familii mixte, superbi la înfățișare. Figuri frumoase – sănătoase. N-am uitat figura și statura unui băiat cam de 15 ani, cu căciulă și îmbrăcăminte românească, numele fiindu-i german după tată. De la el am cumpărat un coș de nuci ce se spărgeau doar prin apăsarea între degete.

Aveam la cameră două volume în care să citesc: Unul: <<Poezii definitive>> de Tudor Arghezi, volum proaspăt apărut la Fundațiile Regale. Era o noutate în calitate de tipărire. Era o plăcere să ai o atare carte în mână.

Al doilea: <<Poezii definitive>> de Lucian Blaga, la fel. (Le va urma în aceeași editură, cartea de valoare <<Filocalia>>, de părintele D. Stăniloaie).

Cele două volume le cumpărasem în timpul întreruperii călătoriei la Caransebeș.

După masa de seară, în lipsa luminii suficiente, gândul îmi fugea la Brașov. Câți vor fi mai fost arestați? Câți vor fi fost duși în lagăr și unde? Acasă, îmi era gândul până adormeam. Nu poți hălădui pe drumuri, liniștit, când acasă ți-a rămas în nesiguranță un copil de doi ani.

A doua zi și încă vreo două săptămâni, am vizitat mica localitate și împrejurimile ei, inclusiv câteva sate în jos de Nădrag, sate cu viață și oameni aparte, înfrățiți în izolările lor până la identificare. Acolo se găsea belșug de nuci, de prune, de mere, de țuică și miere. Doamne, unde e țara noastră de altădată?

În fiecare zi după dejunul de la Cazino, plecam pe pârâu în sus unde un pui de căprioară din grădinița unei case venea la gard să-i dau mâna cu firimituri de pâine în palmă, amestecate cu miez de nucă. Le mânca și o zbughea la treptele casei.

În ochii ei, mari și migdalați, negri-căprui, mi se părea că privesc în profunzimile lumii pe care n-o cunoșteam, și n-o vom cunoaște prin micile întrebări pe care ni le punem despre ea zilnic; și problemele mari, mult prea rar și nici pe departe, fiecare dintre noi.

* *

La uzină au făcut ce au putut să expedieze materialele prevăzute în comanda <<Tero>>. M-am despărțit de localitate, de oameni și de director, care va veni mai târziu la <<Metrom>> - Brașov, tot ca director.

Mi se păruse în ultimele zile că vreo două persoane mă tot observau, se cam țineau pe urmele mele.

La plecare, una a fost prezentă în trenuleț, pe platforma pe care călătoream. La Găvojdia în gară, unde am stat să verific expediția materialelor mele către Brașov, a rămas și persoana suspectă, în loc să plece cu primul tren la Timișoara, cum a pretins și a lăsat să aud eu când eram pe platformă.

După patru ani, în 1948, adică în anchetă la securitate, am fost întrebat: "ce păreri mi-am exprimat eu într-o discuție la Nădrag, privind relațiile politice dintre Maniu și Codreanu?!"...

Vezi Doamne, nu pentru că ar avea importanță, dar să aflu eu că ancheta știe tot despre mine.

Fusese urmăritorul pe care îl simțisem?... Așa a început regimul comunist încă din 1944, prin a scotoci în sufletul omului pentru a i-l sfărâma și apoi a-l distruge

fizic, în cunoștința sau necunoștința semenilor, ca aceștia să nu mai poată fi în stare de protest uman.

* *

Am ajuns acasă din călătorie. Era seară! După observarea străzii, am intrat în casă. Nu se întâmplase nimic în lipsa mea. Fusesem căutat imediat după plecare, și atâta tot. Se produseseră arestări, dispariții, trimiteri în lagărele de la Hălchiu și Caracal; zvonuri și realități în care trăia o lume scoasă din limitele normalului, pe care îl accepta viața social-economică, ori, pur și simplu, siguranța ei.

Mi-a spus soția că m-a căutat profesorul Jan Bordeianu, om în vârstă, de o moralitate excepțională. (A murit în lagărul de exterminare prin muncă, de la Midia). Întâlnindu-l, mi-a făcut cunoștință cu un tânăr în uniformă de ofițer, pe care îl chema Victor Enăchescu. Mi-a asigurat discreția lui cât și importanța problemei pentru care ne căuta. Eu am rămas cu el.

Venise de la Viena. Avea misiunea să explice poziția Guvernului Provizoriu și a Armatei Naționale nou înființată în Vest, sub comanda generalului Platon Chirnoagă, poziție față de prezența rușilor înn țară, cu perspectiva tragică de a rămâne pe teritoriul românesc, chiar și după terminarea războiului.

Mai venise și cu scopul de a stabili legături cu oamenii care ar putea să organizeze o rezistență de durată împotriva comunismului. Se aveau în vedere, legionarii, urmând să-și srtângă rândurile: câți au mai venit de pe front și câți au ieșit din închisorile regimului Antonescu, cum și cei ce se ascund de arestările pentru lagăre.

Mi-a mai spus că n-a venit singur, ci au venit și alții pentru alte regiuni: "Am cam întârziat, dumneavoastră fiind plecat, a trebuit să aștept, împreună cu domnul Bordeianu".

Am stabilit să ne vedem peste două zile, să-i spun ce cred, ce se poate face, ...eventual, ce pot face eu. Fusesem în lagăr, ... pe front...

M-am revăzut imediat cu Bordeianu. Ne-am înțeles să acționăm în sensul misiunii pe care o prezenta Victor Enăchescu. Va fi greu, ... va fi riscant! Va cere muncă în care neprevăzutul... însoțește subversivul.

De fapt, la data la care a venit trimisul de la Viena, un număr de brașoveni, începusem strângerea rândurilor foștilor naționaliști într-un ritm pe care îl îngăduiau împrejurările, și stabilirea unor contacte cu conducerile partidelor istorice: Național Țărănist și Liberal; cu avocatul Valer Roman, cu rectorul academiei Gheorghe Dragoș, cu profesorul universitar V. Tarța, cu avocatul Tătulea și inginerul Halmaghi.

Pe de altă parte, atacurile împotriva naționaliștilor și intensificarea eliminărilor din servicii prin abuz, arestările și agresiunile, speriau.

Noi îndemnam și încurajam! Însă situația era grea și periculoasă. Totuși de activitatea noastră se atașau și oameni care nu avuseseră legături cu noi în trecut. Obiectivul era intuit: REZISTENȚA!

Pentru asta venise și Victor de la Viena și o voiau cei de acolo, întinsă în toată țara. Victor și cei din Viena fuseseră în lagăre germane. Acum erau cu toții liberi – acum când rușii năvăleau și peste germani.

Un ofițer de comandament de pe front din Crimeea, mi-a spus într-o împrejurare (el fusese prieten cu câțiva legionari din Banat): "... rușii, conservați ca forță fizică, așa flămânzi cum sunt, cu arme de la americani și cu mâncare tot de la ei, se vor destinde ca un arc până la Berlin. Norocul nostru – a mai spus el – stă în probabilitatea unor arme secrete..."Nu le-au avut; dar cu aceasta a amăgit Hitler până la sfârșit și poporul lui și pe aliați.

Victor era supărat pe nemți și spunea el, că la fel sunt și cei din Germania; dar până să se întâlnească cu mine luase deja legătura cu elemente săsești. Împrejurările îl obligaseră!

Mi-a mai spus că în curând vor veni și alții din Germania și problema cea mai urgentă ar fi cea a cazării lor în condiții de maximă siguranță. Greu de rezolvat așa ceva, în timp ce de-abia se făcea față celor de aici, feriți de arestări.

Ne-am înțeles să colaborăm, dar să avem continuu în vedere despărțirea activităților: separat a celor veniți din Viena, atât ca legături și ca inițiative și separat ca organizare și activitate a brașovenilor, atât a celor din sate, cât și a celor din orașe, pentru ca orice cădere să nu se întindă, ci să rămână limitată.

Nu s-a ținut această înțelegere; fie că nu s-a putut din cauză de nevoi zilnice – evenimentele schimbând situații și situații; fie că au fost ignorate înțelegerile din zelul fiecăruia, ori râvna unora de a-și împlini sarcinile mai evident.

Separarea activităților avea ca scop rămânerea organizației din Brașov, deja în mișcare și după dispariția obiectivului – RĂZBOIUL, după care trebuia să fie în stare să lupte împotriva comunismului mai departe, ca obiectiv permanent, întrucât fusese excitat spre putere, spre dominație.

Grupul celor veniți din Germania, cu oameni străini de Brașov, mai labil, urmând să se descurce după împrejurări, n-a putut rezista fără contacte cu elemente locale – fie cunoștințe dinainte, din organizație, fie cunoștințe ocazionate de împrejurări – români și sași.

Disciplinele de fier slăbesc și ele când e vorba de nevoi omenești, când timpul se lungește și el peste termenele obiectivelor propuse. Ne-am așezat la lucru. Aș

putea spune: ziua cei ce se puteau mișca; seara, noaptea, cei ce erau căutați sau prea cunoscuți.

* *

Am început să bat satele; să angajez, măcar să atenționez pe cei pe care îi mai găseam dintre foștii naționaliști ori din jurul lor, și îmi rețineam informații. Am început cu satul Cristian unde l-am găsit pe Coșuleț, care avea lângă el câțiva militari de la Depozitul de Materiale de Aviație. Apoi am rămas la Râșnov, unde grupul din fabrica de scule <<Getop>>, elemente ca Vasile Borcoman, Teodorescu și alții țineau legătura nu numai între ei, ci și cu cei din sat: cu doctorul Soiu, cu inginerul Scurtu și frații Ducaru, al căror frate mai mare fusese ucis în lagărul din Miercurea Ciuc în 1939.

Revenit în oraș, seara, la locuri de întâlnire, mă întâlneam cu Victor Enăchescu și ne comunicam realizările de peste zi. Ne sfătuiam pentru fiecare lucru. El, cât să înainteze cu relațiile noi. Îmi spunea cu cine a luat legături peste zi. Ce au mai comunicat cei din București. În țară era profesorul Nicolae Petrașcu. Avea colaboratori buni: avocatul Nistor Chioreanu; avocatul Vică Negulescu, inteligent și sfătuitor, profesorul G. Manu.

M-am deplasat mai departe în satele Branului întâlnindu-mă cu preoții Lascu, Cărmănuș și Zăbavă.

Acesta din urmă înlesnindu-ne ulterior o vizită la castel și o convorbire cu Principesa Ileana. Alteța Sa a continuat legăturile cu Enăchescu, apoi cu Aurel Călin venit mai târziu la Brașov, în locul lui Victor.

A urmat o întâlnire sau două ale Alteței Sale cu profesorul Petrașcu venit de la București la Brașov pentru direc-

tive. În baza acelor legături Principesa a mers mai departe, stabilindu-și întâlniri, în același scop, al REZISTENȚEI, cu ofițeri superiori din armată.

Am știut atunci numele a doi generali cu care săptămânal se întâlnea la Batalioanele 2 și 3 Vânători de Munte, unul venind de la București, dânsa venind de la Bran.

Cu Aurel Călin, avea un cod de întâlnire prin domnișoara Lăpușneanu din str. Operetei, Brașov.

Eu am întreprins mai departe restabilirea legăturilor cu Tohanele prin inginerul Bătușaru și subinginerul Ferăstrău; iar la uzina Malaxa, cu Ioan Stann, care se bucura de mare atenție și cu inginerul Tătulea. La Zărnești, trimisesem vorbă și mă așteptau Bălășcuță, țăran; inginer dr. Cioroiu de la Celuloza, subinginerii: Neagu, Malușel, Crăciun și alții.

Am continuat drumul pe la sate: Poiana Mărului, revăzându-mă cu preotul Valeriu Beleuță, unde se afla și familia profesorului Ernest Bernea, scriitor.

Valer s-a angajat să ia contact cu câțiva oameni din răspânditul sat pe care îl păstorea și am discutat cu el și despre eventualitatea unor puncte de sprijin ale Rezistenței: la Zărnești și Poiana, cu vârful la Vișlea.

I-am accentuat prudența pe care s-o aibă, pentru că îl știam un om avântat.

La Codlea, Dumbrăvița și Vlădeni, frații Marian au acceptat să facă tot ce vor putea pentru a întreține legături cu toți cei ce le fuseseră apropiați.

La Vlădeni în sat și depozitul de muniții, cum și la Aviație Ghimbav-Școală, aveam elemente cu legături în oraș.

* *

În vremea aceasta, dormeam pe unde puteam. De multe ori dormeam și în pădure și preferam să fiu singur.

Mă mișcam mai în voie. În cazul unei căderi puteam să mă limitez numai la mine. Răspunderea pentru tine e una; răspunderea când ai în spate și pe alții este alta – consecințe, conștiință, onoare – îți cer să aperi totul.

Găsisem un bordei făcut în timpul bombardamentelor americane în spatele împădurit al carierei de piatră dinspre Stejăriș. Mâncam dacă puteam încropi ceva. La prăvălii de margine nu se găsea nimic de-ale mâncării. Nu voiam să risc insistând pentru așa ceva.

Într-o zi spre seară, pe cărările dinspre Apusul Stejărișului, pe frunzele arămii căzute, se auzi un fâșâit de pași. Toată ziua nu văzusem nici țipenie de om prin pădure. M-am retras în dosul unui boschet de tufe cu liane și așteptând a apărut de după o curbă de teren, o pereche: inginerul Scurtu, coproprietar cu mine la <<TERO>> Râșnov, însoțind o fată frumoasă, studentă la Academie, de care îmi vorbise, urmând să se căsătorească. Ne-a uimit întâmplarea! El nu știa cum îmi mai duc viața. Ne-am bucurat enorm.

Prin Nicolae am transmis încoace și în colo, ce am avut mai urgent de transmis. Au scos să-mi lase toți banii pe care îi dețineau. N-aveam ce să fac cu ei.

Mi-a aranjat o întâlnire cu soția mea, și dânsa cu fostul meu comandant de la Vânătorii de Munte, maiorul Motoroga. Când, a treia seară, m-am întâlnit cu maiorul pe Livada Poștei, mi-a spus: "Dragă, sunt la dispoziția dumitale, cum dumneata ai fost la dispoziția mea pe front". Neam despărțit, dânsul consimțind voios să-și apropie oameni din rândul camarazilor săi pentru REZISTENȚĂ. De altfel, oricui dintre cadrele militare ne-am adresat în timpul procesului de organizare a Rezistenței, nu ne-a refuzat; dar cugetam de două ori până apelam la cel ales.

Am reluat căutarea elementelor prin sate, după ce am întrerupt un timp pentru că se îndesiseră arestările pentru lagăre și deportări de sași.

Am trecut de Feldioara, apoi la Nistor, în satul Bod și de acolo la Fabrica de Zahăr. Prin elementele de la fabrică, am reluat legătura cu vechi cunoscuți de la Radio-Bod, unde cândva fusese director inginerul Fănică Iacobescu, iar în 1940, director general la București.

Rezistența se închega. Deseori analizam lucrurile cu Enăchescu. Era mulțumit... dar prea îndrăzneț. Vârsta! Cu mult mai tânăr ca mine!

* *

A venit frigul și ceața! Mai coboram la Bartolomeu, dincolo de liniile de cale ferată, pe str. Fuiorului nr. 8 la verișoara mea Paula Cristescu. Împreună cu soțul ei Valerie, oameni cu suflet românesc s-au alipit Rezistenței și au făcut ce au putut. La ei luam câte o masă bună, și-mi țineau legătura cu soția mea. Veneam rar la ei pentru că nenea Valerie era militar și nu voiam să-l implic într-o cădere a mea, dar și pentru faptul că fiind foarte prețuit la Corpul de Armată ne-a făcut legături cu doi comandanți de unități în vederea REZISTENȚEI, precum și cu escadronul de la Hălchiu, care era în planul nostru de viitor.

Am continuat stabilirea legăturilor mele în județ: la Sânpetru, cu Munteanu lăptarul; la Prejmer cu familia teologului Moldovanu și familia Potric. La Întorsura cu farmacistul, și preotul Modroiu; la Vama Buzăului, Bărcani și Teliu, organizare de țărani rămasă de la preotul Filip Nicanor era deja în ființă. Comunele Zizin și Hărman aveau legături directe cu orașul prin elementele din fabrici.

Zona satelor săcelene era activată de la început de Ion Pitaru, un om foarte devotat cauzei și cu un puternic crez în necesitatea luptei contra comunismului.

Avea colaborator pe Anghel Mihalache, buzoian. Acesta, în activitate avea în vedere și amănuntul și ansamblul problemelor ce îi veneau în față. Lângă Pitaru și

Anghel s-a alăturat un element tânăr, Alexandru Salca, tot așa de devotat și activ în lupta contra comunismului prin sindicatele uzinei <<Voina>>, <<Metrom>>, devenind tot mai încadrat luptei pentru REZISTENȚĂ, conlucrând cu Pitaru. Am aflat despre dânsul și apoi l-am cunoscut și prețuit.

* *

Alexandru Salca, a descris în 25 de pagini stările de lucruri de atunci, și lucrarea sa, privind Săcelele și manevrele comuniste în sindicate, sunt arătate foarte bine, încât am găsit necesar să o includ, cu consimțământul său în volumul acesta, umplând astfel un gol, și anume: ÎNCEPUTUL, tocmai cât am lipsit eu, plecat în Banat; dar lucrarea urmează mai departe un fir al ei, până în 1946.

* *

Între timp în oraș s-a intensificat activitatea, dar și probleme spinoase de rezolvat. Au venit și alte elemente din partea Armatei Naționale. Aceste elemente au primit însărcinări de la Enăchescu. El se zbătea să le rezolve problemele cu care veniseră și altele ivite chiar de la aterizare – unii oameni răniți la cădere, un altul rămas în pădure agățat între crengi de copaci. Alții îngropându-și încărcătura lansată odată cu ei, a rămas rătăcită nemaiputând fi găsită nici de cunoscători ai terenului. Într-o zi, zece inși în pădurea din dosul Măgurii Codlei, umblând până la istovire, n-au aflat nimic.

Doi au nimerit căutând până în zona Depozitului de Muniții! S-au descurcat cu santinelele.

Din lagărul de la Hălchiu veneau vești tot mai alarmante în privința siguranței celor închiși. Încercau rușii să-i ridice pentru trimiterea în Siberia la muncă.

Galea Serb, element foarte necesar pentru activitatea din oraș, fusese eliberat pe calea unor intervenții sindicale (Pitaru și Motronea).

Radu Avram urma să fie și el eliberat tot datorită unor intervenții, dar a evadat, ajutat de preotul Filip Nicanor și în înțelegere cu mama sa, dinainte, la vorbitor.

Sosit de la Hălchiu la Noua, nu la locuința sa din Dârste, a fost adăpostit în grajdul cu fân, în podul cu mult fân, salvator. Mama sa, ca o adevărată româncă luase toate măsurile posibile în a-l ocroti – vecini, încuietori, hrană. A doua seară, cu toată grija, am stat de vorbă cu el. Și a patra zi l-au căutat agenții comuniști însoțiți de jandarmi. Doi s-au urcat în podul grajdului. Unul a înfipt furca în fân, colo și colo. N-a nimerit. Jandarmul a exclamat înjurături, și au coborât.

L-au mai căutat o dată acasă în Dârste. La o săptămână, mama lui Radu l-a anunțat că îl caută Monu venit cu încă șase camarazi din Germania și vrea să vorbească cu el. Mama îi și primise în casă.

Îl cunoștea pe Monu înainte de a pleca în străinătate. Toți erau în uniforme militare românești și cu acte în regulă. Închiriaseră deja o cameră la Dworak, în Noua.

Dau mai departe un text lăsat de Radu într-un manuscris al său, fapt pe care îl cunoșteam de când s-a petrecut:

"Mi-am sărutat fetița și pe mama și am plecat. Până la Dworak am făcut cinci minute. Fiecare avea ranița militară cu hrană, efecte și alte materiale." Ținta le era pădurea pentru o așezare acolo, în vederea Rezistenței. Și continuă Radu: *"Când s-a luminat de ziuă ajunsesem la Crucurul Mare (sub Postăvarul), acolo în interiorul pădurii și nu departe de un izor de apă. Unii săpau, alții tăiau căpriorii pentru bordeiul suficient pentru noi. Monu și-a întins aparatul de transmisie și recepție și a comunicat vești despre ei, despre lagăr, arestări și trimiterea de sași în*

Siberia, menționând că se nimerește și câte un român (exemplu Traian Seceleanu).

Noi am fost primii șapte care am luat calea pădurii și poate prima unitate a Rezistenței în munți: Dumitru Monu, Costache, Botez, Mihai Botez, Brăilă, Lupu, Baba, Dragomir și eu.

Făcusem legătura cu cei din oraș și lucrurile mergeau bine.

Doi dintre cei veniți din străinătate, cu actele pe care le aveau, și necunoscuți fiind în oraș, se descurcau bine și noi ne alimentam ușor."

Lângă grupul lui Radu Avram din pădure, au venit și doi legionari de pe teritoriul prahovean. Fuseseră parașutați deodată cu alți prahoveni. S-au simțit urmăriți de jandarmi. Îi chema: Iovin Reșițeanu și Ardelea Constantin din Sinaia.

Întâlniseră pe coclaurile de sub Munții Ciucașului un grup de foști ofițeri, medici și soldați din unitățile germane, decimate în retragere. Iovin și Ardelea i-au părăsit și pentru că nemții înfometați începuseră să atace pe păzitorii de vite.

Și în orașul Brașov, datorită înrăutățirii atmosferei create de arestări de români și a deportării de sași, familiile sașilor care adăposteau foști ostași nemți rătăciți și ajunși în casele lor s-au înfricoșat și îi alungau pe aceștia.

Așa au ajuns primii și apoi mai mulți, aproape de grupul românilor. Au fost îndrumați și ajutați cu alimente.

Și-au făcut bordei, nu la mare distanță. Și aici erau foști ofițeri, medici, ostași. Românii le-au dat un fost student dintre ei, venit și el din Germania ca om de legătură – îl chema Lupu. Erau nemții în stare de o subordonare totală, românii cerându-le să nu atace pentru nevoile lor pe nimeni și să nu plece vreunul în oraș fără aprobarea grupului lor.

Nu toți erau răbdători.

Așa s-a făcut că unul dintre cei care nu știa o boabă românește fiind prins de o patrulă rusească și arestat, o fi

spus ceva despre locul din pădure?!... Altfel nemții se organizaseră bine. Îi îngrozea numai căderea în prizonieratul rusesc. Dealtfel, pe la unele unități militare românești din oraș se mai aflau câte unul, doi, la Batalionul de Transmisiuni, la Batalionul de Vânători ori la Predeal.

În bordeiul românilor a sosit și soția avocatului Fănică Muscalu, sora lui Radu, Cheti, vizată și ea de Siguranță. Ba avea cu ea și două săsoaice căutate pentru deportare. Au stat până au trecut zvonurile despre arestări.

Câteva zile a stat și Fănică la bordeie; (se realizase încă un bordei), dar a coborât căpătând însărcinarea de a se ocupa de elementele militare ce acceptaseră REZISTENȚA.

La rândul său, mama lui Radu, trimetea din prinosul gospodăriei sale, tot ce putea să-i ajute la zi, ca hrană, și ca rezerve pentru iarnă: cartofi, morcovi, etc.

Între timp, grupul a fost vizitat de Enăchescu și Baicu.

Mai târziu, aceștia vor constata o neînțelegere între Radu și Monu pe de-o parte și nemții pe de altă parte.

Venirea și înmulțirea nemților periclita așezarea românilor și siguranța transmisiilor, care totuși se făceau dintr-un alt bordei, mai mic și mai departe.

Era nevoie de dispersarea grupurilor. Nemții s-au lăsat greu la acest imperativ. Se explic prin situația lor tragică. Găsiseră un sprijin. Românii priveau situația din punct de vedere uman, însă aveau obiectivul lor.

Enăchescu n-a înțeles problema din primul moment. A raportat la București. A venit personal profesorul Petrașcu. A sugerat ca românii să se mute imediat mult mai departe și mult mai în siguranță. Până să se facă acest lucru, o unitate de ruși de peste o sută de oameni cu ofițeri și translatori, a dat buzna peste grup.

Doi au scăpat din încercuire. Radu, Monu, Iovin și ceilalți au fost prinși. Nemții, fiind la distanță, în partea

opusă, și simțind la timp, s-au risipit spre Valea Timișului. Sașii la care fuseseră adăpostiți s-au pomenit din nou cu ei. De-abia scăpaseră.

Pe români, rușii i-au așezat în fața unei gropi să-i împuște, dar cotrobăind prin bordeie, au găsit piese de la aparatul de transmisie. Atunci și-au dat seama că e un caz de cercetat de către N.K.V.D. Au contramandat împușcarea și i-au luat la bătaie pe fiecare în parte. Apoi i-au încadrat, și până s-a înoptat au coborât cu ei în oraș. Au fost duși în beciurile N.K.V.D.-ului instalat în localul fostului consulat german pe str. Eminescu nr. 34.

Nici noi, nici măcar familia lui Radu, n-am mai știut de ei, dar într-o zi, doctorul Avram s-a pomenit în cabinet cu un sergent rus și acesta i-a înmânat un bilet scos de undeva din veston.

Scrisul lui Radu: "Aducătorul este surd și mut. Sunt sănătos și eu și ceilalți." Sergentul a și plecat.

Ceva mai târziu însă, dintr-o explozie de gaze în interiorul clădirii, din neglijența soldaților ruși, Iovin va fi ucis, chiar în timpul anchetei; iar ceilalți răniți ușor în celule. După explozie au fost mutați în casa fostlui senator liberal, avocatul Glăjaru din strada Nicolae Iorga.

Cauza lor s-a soldat cu trimiterea lui Radu în lagăr la Caracal și a celorlalți în judecata Tribunalului Militar, cu condamnarea lor la câte 10-15 ani.

* *

<u>Și alte solidarizări:</u>

Într-o seară coborând pe dealul Cetățuia în strada Mareșal Prezan, să ajung la casa doctorului Căliman, m-a recunoscut prin ceață, subinginerul Măcriș de la I.A.R.

N-avusesem timp să mă feresc. Nu era totuși, nimeni pe stradă. Surprins, m-a îmbrățișat. Mi-a vorbit de starea

apăsătoare în care se găsea lumea de la I.A.R., acea lume care gândise întotdeauna sănătos pentru țară. Se arăta îngrijorat de situația mea și afirma că toate cunoștințele mele sunt la fel. M-au încurajat cele auzite de la el și atunci i-am spus că sunt în căutarea casei doctorului Căliman și n-o găsesc.

- Eu stau cu chirie în casa lui. Veniți cu mine... Unde dormiți?... O săptămână puteți dormi la mine.

I-am răspuns: dorm unde pot, unde apuc, numai să fiu în siguranță.

M-am târguit cu el trebuind să-i cer să nu se afle de întâlnirea cu doctorul Căliman.

- Știți, nevastă-mea este cetățeană franceză și atât doamna Căliman cât și domnul Căliman țin la noi. Îi anunț că sunteți aici și vreți să le vorbiți. Am acceptat bucuros și am intrat în clădire împreună. Am fost primit imediat. În discuții i-am propus doctorului, care era o personalitate a regiunii Brașov ca și soția sa, publicistă, fiica celui ce fusese Valeriu Branișteș, să intervină prin cunoștințele sale la Șeful Corpului de Armată și la Prefectul județului col. Zaharia, fost țărănist ca și dânsul, pentru eliberarea deținuților din lagărul de la Hălchiu, pentru că rușii vor să-i deporteze în Siberia. Mi-a precizat imediat că prefectul a trecut de partea comuniștilor, ca să-și păstreze postul. I-am spus că la Șeful Corpului de Armată s-a pus problema, dar este nevoie de întăriri cât mai multe.

Am stat toată seara de vorbă, fiind de față și doamna Căliman. Ne-am plâns toți trei de situația în care s-a ajuns. Erau îngrijorați și dânșii.

Contau pe faptul că tatăl doamnei, Valeriu Branișteș, luptător pentru Unire, fusese scriitor de stânga.

Am fost oprit la dânșii și mi s-a oferit găzduire în continuare. Am stat peste o lună; ziua aveam cu cine comunica, dar mai ales, aflam vești din afară. Erau revoltați și se

temeau și dânșii de abuzurile care se săvârșeau de către comuniști.

În casa dânșilor era comod, însă aveam dezavantajul că numai seara puteam ieși la treburile mele.

La scurtă vreme după ce am plecat din casa dânșilor, în Gazeta de Transilvania, gazeta vechii societăți de cultură <<ASTRA>>, a apărut articolul *Bombardați-ne Americani!*

A fost scris de profesorul Ion Colan, directorul gazetei și al tipografiei, colaboratorul doctorului Căliman la conducerea <<ASTREI>>. În urma acestui articol, au fost amândoi arestați și duși în lagăr la Caracal.

Articolul a vrut să arate căderea în neputința de a opune rezistență în fața presiunilor comuniste.

A doua zi, atât Colan cât și Căliman au fost arestați și duși în lagăr la Caracal. Doamna Căliman va fi și dânsa arestată în 1947, după cazul Tămădău.

Colan, împreună cu colaboratorul său Ionel Danciu, erau încadrați în REZISTENȚĂ.

Doctorul Căliman și doamna, erau național-țărăniști și prieteni ai marei personalități, Maniu.

Am apreciat ca totdeauna în trecut, la Brașov, relațiile dintre partide în trecut, au fost echilibrate și, în fața stărilor care priveau interesele naționale, au fost de solidaritate.

N-a fost cunoscut vreun incident între foștii naționaliști și considerentele partide istorice în trecut în Brașov; iar acum se priveau cu un interes românesc sporit în fața dezastrului.

* *

Ocrotiri: Soția mea, apoi mama sa, adăposteau o femeie care făcuse parte din personalul tehnic al unui vas militar german ce funcționase pe mare. Ca să nu cadă prizonieră, s-a retras către munți cu coloanele nemțești

sfărâmate. În drum spre Bran, a găsit-o printre unități un general român, a dus-o la Castel, unde a preluat-o Principesa Ileana. Apoi a apărut temerea principesei față de ruși. De la Castel a fost preluată de niște familii de sași din Brașov. După un timp s-au înfricoșat și aceștia. Erna, așa se chema, devenea povară, îngrijorare în plus pentru ele. A ajuns expusă foamei, ori arestării de către ruși. Familia românească, Vlad, de la capătul străzii "De Mijloc", a găzduit-o cât a putut. Doamna Vlad a aflat că doi membri ai familiei sunt urmăriți. S-a adresat parohului Bisericii Evanghelice de la Bartolomeu. Nu mai putea face nimic nici el, nici preoteasa, implicați în alte ocrotiri ce le produceau acum spaime.

În situația aceasta Erna a cunoscut găzduiri săsești de stași nemți, risipiți în unele gospodării. Aceștia, apreciind căderea ei în mâna rușilor ca un pericol pentru viața lor, găseau necesară suprimarea ei. Ea, o ființă, nu știa ce se gândește-n jurul ei.

A dus-o cineva, nu știu cine, la soția mea, deși eu îmi duceam viața cum am arătat mai în urmă, ascuns. Soția s-a revoltat că nu se găsește nimeni să apere o femeie oricine ar fi ea.

A oprit-o. Pentru refugiu i-a făcut o ascunzătoare în pod. Dacă suna cineva la poartă, după ce privea pe geam de la etaj, dacă era cazul, se refugia în ascunzătoare.

Așa a dus-o până într-o zi, când au bătut doi ruși în poartă. Soția i-a văzut pe geam. A trimis-o pe Erna în pod.

Rușii, urcând, au cotrobăit în camere, întrebând: "Erna, Erna!..." S-au adresat și băiețelului de doi ani: "Erna..., Erna!..." N-au găsit-o!

Soția a înțeles, că o altă fată, Serbetz, pe care o ajutase mai înainte, venind în casă, îl auzise pe copil strigând-o pe Erna dintr-o altă cameră unde stătea ziua. Serbetz denunțase rușilor prezența unei Erne.

Rușii au arestat-o pe soția mea, și cu copilul în brațe au dus-o la Poliția Românească. Au cerut s-o transfere N.K.V.D.-ului. Românii le-au cerut s-aducă ordin.

Au plecat amândoi, pentru că aveau dispoziție să nu meargă de unul singur pe stradă.

Românii i-au spus soției să fugă imediat și să nu se ducă acasă.

Între timp s-a creat grupul din pădure. Erna a fost dusă și ea la bordeiul nemților, după ce soția o dotase cu haine groase.

După căderea grupului, noaptea a stat prin pădure.

Ziua, a răzbit-o foamea și soția mea s-a pomenit cu ea acasă. N-avea unde să se mai ducă. A luat-o soacra mea și a dus-o la Tușnad. A stat cât a stat acolo, dar au început să se întrebe vecinii unguri despre prezența ei. "E nepoata socrului meu, Simion Popa, dar nu știe românește" – i-a lămurit ea. S-au întețit bănuielile.

Se înființase Regiunea Autonomă Maghiară, cu o poliție tip "pană de cocoș", ca în timpul regimului Austro-ungar. Se aspriseră controalele în case, pe drumuri și în trenuri. A adus-o soacra mea la Brașov. În tren, pentru a o feri de controlul actelor de către garda ungurească, fusese bandajată la fălci, ca bolnavă de măsele. A venit vara. Au mai ținut-o două gazde săsești ale unor studenți. Apoi sora mea Paula. În sfârșit, de la ea a fost dusă la Predeal, în familia unui general care avea copii, urmând să învețe nemțește de la ea.

Am relatat acest caz al Ernei, mai mult să se vadă cât de fragilă devenea viața în împrejurările de atunci.

* *

În dimineața următoarei zile, în care grupul a căzut în mâna rușilor, dimpreună cu avocatul Fănică Muscalu am

plecat să urcăm la bordeie. Ne înțelesesem de seara. Un pospai de zăpadă, căzuse peste noapte. Era în zori când am intrat în Valea Răcădăului – Valea Cetății de azi. Nici picior de om, cât se vedea sub poalele pădurii. După o vâlcelușă a apărut o siluetă. Era un om de-al nostru. Ne-am apropiat repede și ne-a comunicat că grupul a căzut încercuit de ruși. Aceștia au dat foc la bordeie și au dus oamenii în oraș. A fost trimis să ne aținâ calea, să ne-ntoarcem înapoi. Omul venise de la casa din strada Wilson nr.8, nu departe de Gura Văii. Am cerut toate relațiile ce le mai putea da și cu grijă ne-am întors la locurile din oraș.

Am așteptat să vedem consecințele, și mai ales am examinat situația creată local, și din nou situația în general.

Fronturile se prăbușeau peste tot. Urma necunoscutul.

Precaritatea noastră și tragedia tuturor se apropia.

Am renunțat la instalări acoperite în pădure. Fusesem pe front în Cuban și în Crimeea și știam cât de greu e de susținut acel gen de luptă. Discutasem la început această problemă. Acum împrejurările o arătau și se convingea și conducerea din București de acest lucru.

Am rămas numai cu satele și orașul. Și aici, numai să avem rândurile strânse și să le întreținem pentru lupta mai departe împotriva comunismului.

De la căderea grupului a trecut vremea punând la punct probleme de organizare. Lagărul de la Hălchiu fusese mutat în oraș la Cazarma Batalionului de Transmisiuni. Acum erau în toată siguranța și aveam legături directe cu ei. Ne reușise acțiunea de a-i pune la adăpostul unei unități militare. Ne-a sprijinit conducerea Corpului 5 al Armatei. Personal, nu mă preocupasem degeaba. Trebuie să repet și aici a fost intervenția fostului ministru Valer Roman și bunăvoința generalului Savu, au fost hotărâtoare. Au scăpat de deportare în Siberia, femei și bărbați brașoveni.

N-am uitat gestul lor de români.

Valer Roman a murit curând după închisorile sale de mai târziu.

Despre general, nu știu nimic. Dar am vrea să afle familiile lor despre actul de solidarizare cu REZISTENȚA.

* *

Studenții contactați pe baza legăturilor vechi, s-au raliat ușor cerințelor de activitate nouă, urmând Rezistența pentru obiective imediate și de viitor, sudând legături prin contact cu muncitori sau preluând contacte cu elementele din sate. S-au pus la dispoziție să facă servicii de curieri, și mai ales au adăpostit la gazdele lor, pe câțiva dintre cei sosiți în alte loturi din străinătate. Erau ușor de găsit pe la casele de pe dealul Vest-Livada Poștei: Nelu Munteanu, Gheorghe Jimboiu, Cantemir și alții. Unii au închiriat camere, pe numele lor, pentru cazul venirii altor oameni din Armata Națională.

Studenții au luat direct legături cu elevii din școli, foști frați de cruce, cu prieteni și studente, legături întrerupte de evenimente. Desigur, aceste activități s-au legat acum, cum s-a putut, de Rezistență.

Legăturile studenților cu foștii frați de cruce, aveau în vedere faptul simplu, că: virtuțile trebuiesc cultivate continuu, atât la indivizi cât și la colectivități. Altfel, țările societății se rup. Cum s-a și întâmplat societății românești sub ochii noștri în timpul stăpânirii comuniste: școala slăbind în educație, biserica în rolul ei spiritual și familia, supusă vexațiunilor sociale, în rolul ei deplin de educatoare.

În timpul mișcărilor studențești din Iunie 1946, cu centrul la Cluj, studenții de la Brașov aparținând Rezistenței, au luat parte, manifestându-se local, în același sens.

CE SPERA REZISTENȚA ÎN FEBRUARIE 1945

În volumul de memorii al lui W. Schellenberg, șef al contraspionajului german în timpul lui Hitler, acesta afirmă că dacă în toamna anilor 1944 și primăvara 1945, s-ar fi putut stăvili înaintarea forțelor adverse frontului german, tehnica lor ar fi izbutit să provoace senzaționale răsturnări în desfășurarea războiului.

Oare nu se vorbea de această posibilitate și la noi?!

Și chiar cu insistență, după ce românul văzuse ce înseamnă rusul comunist. La nivelul cunoașterii de către Rezistență, și în rândurile armatei pătrundeau rapid asemenea păreri. Nu puteam gândi la integritatea granițelor noastre naționale, Germania rămânând neutră față de vecinii noștri în această problemă. Pentru viitor, aliații dinaintea conflagrației, puteau admite gestul să ne lase în pace cu garanțiile lor. Să rămânem NEUTRI.

Se pierdea războiul?... Rezistența căpătase conștiința de a rămâne prezentă... S-a și pierdut războiul!

La 9 Mai 1945, se încheia sfârșitul lui.

Pe rezistenți i-a tulburat, cum tulburase multă lume. Urma să se caute soluții politice pentru moment, și timpul să rezolve problemele după priceperea și vrednicia, dar mai ales după conștiința conducătorilor de viitor ai Patriei.

Să detaliem puțin.

În Rezistență, ne organizasem să facem față nu numai împrejurărilor la zi, ci și în următoarele variante, care în mod fatal și rapid veneau către noi:

Avea să fie înfrântă Germania, epuizată cu arma în mână?

Stopând în mersul ei militar, mai avea puterea să întoarcă frontul în direcția rusească? Varianta aceasta, precară de la început, zi de zi, devenea imposibilă de realizat militar și politic.

Avea Hitler, ca o ultimă carte – pe care o fluturase destul de evident și spre Antonescu, dar și spre poporul lui, arme supertehnice în lucru? Cum lăsa să se înțeleagă, sau numai spera chiar și Schellenberg, șeful contraspionajului german. N-a avut? N-a ajuns să se finalizeze? Timpul n-a ajuns?! Ori acțiunea lui plină de îngâmfare și de nedreptăți pe parcursul ei, a fost doar atât?

Se poate spune acum, nu atunci, că gândind variantele de mai sus, când România sta ca pe viață și pe moarte, era o lipsă de logică politică? Dar se știe că politicianul care merge sută la sută pe varianta lui în problema care se pune politic, nu este un politic, ci mai degrabă un om cu idei fixe, care, câteodată poate și reușì.

E adevărat că Țara era victimă atunci, și era pândită să devină tot victimă, și nu mai putea hotărî singură.

Însă Rezistența s-a definit de la început anticomunistă, simbol având începutul de la Iași în 1919, Nicolina, când prin curaj a înlăturat stăpânirea comunistă asupra Atelierelor C.F.R., impusă prin greve.

În Mai 1945, Rezistența era în fața unor probleme greu de rezolvat, așa cum am spus în urmă: lipseau locurile de muncă pentru cei rămași în ilegalitate – pâine pentru familii. Conștiința ne mâna să încercăm pentru fiecare caz o rezolvare, deși cu toții eram în aceeași situație – fiecare nevoie rezolvată ne ușura apăsarea. Ne bucuram de cazuri rezolvate parțial ori în întregime, prin sprijin, prin bunăvoințe, prin eforturi proprii, prin încurajări.

În cadrul organizat s-au făcut schimbări de sarcini.

Pentru a trece peste impas, și putem recunoaște că era nu numai impasul nostru ci al întregii Țări. Cei ce au venit de la Viena, au venit să trezească o rezistență față de cotropitorul rus care ne-a pândit de totdeauna teritoriul, și rezistență față de partenerul lui, trădătorul din interior, comunismul!

S-au întors acasă să salveze – dacă se mai putea salva – ceva din demnitatea noastră românească prin luptă și apărarea adevăratului spirit al Neamului.

URMĂRIRI

A venit vara anului 1945. Fusesem tot mai urmărit de ruși. Trebuia să mă feresc. Găzduiam temporar la Bartolomeu pe str. Dimitrie Anghel în ultima casă, sub nume fictiv. Aveam eu acte pe acel nume, dar parcă-l purtam ca un ghimpe în buzunar. Am aflat că o familie de sași bătrâni nu mai pot lucra o parcelă de pământ vecină cu casa de români la care locuiam. Am preluat parcela pe care lucram tot timpul meu disponibil. Am realizat pe ea o geometrie de plante semănate sau răsădite: salate, legume, flori și cartofi. Acestea au început să atragă atenția celor ce treceau la câmp. Unii se abăteau să le vadă aproape. Geometria lor atrăgea, dar îmi devenise un pericol.

M-a anunțat familia Vlad că mă caută rușii în zona străzii lor, str. <<De Mijloc>>. Probabil cei ce dădeau informații, intenționat nu le dădeau complete.

Am părăsit și gazda și parcela. Până în toamnă recolta au cules-o cei ce s-au nimerit pe-aproape.

Cam în același timp, am fost căutat pe str. Vârful cu Dor, în partea opusă a orașului, aproape de Valea Cetății, unde avusesem până nu demult legături cu un grup de muncitori ce locuiau laolaltă. În cursul săptămânii, sâmbăta, plecau la sate. Între ei se afla frezorul Rău din Vlădeni, om deosebit pe care îl întâlneam nu numai la acea adresă. De altfel, toți erau oameni de nădejde.

La începutul verii am vizitat grupul Salca – Gușan din pădure, așezat în Valea Timișului spre Tamina, ca lucrători la exploatare. Îi mai vizionasem. Erau încercări de adaptare la nevoi, după o înfrângere, nu numai a noastră!

Cât lucrasem la parcelă, tot la două-trei zile îmi aducea mâncare gătită o nepoată, elevă, Măriuca, a rudei mele Valerie Cristescu.

În primăvară locuisem trei săptămâni lângă casa rudei mele, în locuința unor sași absenți de groaza deportării. Și acolo primeam mâncare de la ruda mea.

Într-o seară, m-am pomenit cu soția mea, însoțită de Erna, pe care a adus-o disperată, întrucât auzise că, noaptea, rușii vor face percheziții din casă în casă.

Desigur, era o exagerare – zvonuri cu care se trăiește în asemenea împrejurări. Le-am oprit și-apoi împreună am plecat în pădure. N-a fost nimic toată noaptea, în afară de trageri simple cu gloanțe trasoare peste oraș, dâre de lumini strivitoare, joc rusesc privit din întunericul pădurii. După răcoarea suportată până în zorii zilei, au plecat acasă. Soția, o ocrotea pe Erna!

* *

Am plecat la Buzău să-mi văd părinții și să îmi pot da seama dacă se poate întreprinde ceva acolo în ordine practică. Am găsit o secetă cruntă și în consecință numai încercări de supraviețuire: a oamenilor, a animalelor, a plantelor și a pomilor, care se răriseră și ei de gerul de peste iarnă și de tăieri din lipsă de lemne de foc.

Sărăcia și mizeria urâțește totul. În gara Brașov, se vedeau ruinele din bombardamentele aviației americane în 1944; vagoane murdare, lume arătând numai amar.

Doi oameni – țărani din Moldova – strigau ajutorul celorlalți oameni, să prindă pe alți trei oameni care le zvârliseră din tren sacii lor cu cartofi înainte de a se opri trenul. Cartofii fuseseră obținuți de la gospodarii din satele brașovene. Cu ce se vor duce înapoi acasă, la copiii care îi așteptau cu ceva de mâncare în Moldova peste care trecuse frontul... rușii, seceta și acum venise foametea?!

Indiferența... blazarea erau deja prezente într-o lume, totuși în mișcare, să-și acopere lipsurile materiale.

La Ploiești, zarvă printre oamenii de pe peron și printre trenuri staționate – nervoase să plece – o grupă de ostași ruși și ofițerul lor cu balalaicile bălăbănindu-se. alergau după alți ruși să-i prindă, să-i suprime pentru că erau dezertori de la unitățile lor. Între garniturile de tren o altă lume țipa pentru că se trage, și un rus a și fost împușcat. Ofițerul care conduce patrula, explică în rusește că toți trebuiesc împușcați.

La Buzău, lumi din lumea celor 360 de sate ale acestui județ, pare să fi inundat peste mizeria, care mai arăta, ici și colo câte un petec de lustru, dar sumbru și acesta.

În restaurantul gării, vestit altă dată, pe care l-a ținut în exploatare cândva și Caragiale, are să-ți vândă acum doar niște turtuci din făină neagră și câte un pahar de vin teroz, dar pe ascuns, să nu vadă soldații ruși ce apar când lipsește patrula.

La unul din restaurantele de pe bulevardul gării, un lăutar cântă din vioară, distonant cu realitatea, - cu mizeria.

* *

Am plecat la casa părintească cu autobuzul prin sate. Oamenii, lucrurile, deși în aceleași mizerii se apropiau mai mult de sufletul meu. În autobuz, o lume de dealuri, comunicativă; bărbați vorbind deschis unii cu alții, văzându-mă strein de loc, m-au făcut să înțeleg fapte și întâmplări până la satul meu, petrecute de curând.

Mama era sănătoasă, dar descurajată de necazuri. Aceleași necazuri le aveau și vecinii și rudele.

În plus le venise pe cap seceta. Vitele le erau costelive și viața lor la fel. Se înfipsese în sufletele lor grija de mâine. Toată vorba, asta le era.

Mama era mai îndurerată și pentru că tata avusese de curând o criză cerebrală care se înrăutățea zi de zi.

N-am vizitat rude ca altă dată – rudele mele numeroase – care, după cum spunea mama, întrebau mereu de mine.

La întoarcere am rămas câteva zile în oraș. În satele din josul râului, specializate în culturi de zarzavaturi, udate, am constatat o producție foarte bună. De acolo cărau rușii la unitățile lor spre alte localități, legume. Pe piața Brașovului era o lipsă gravă de asemenea produse. Sosind la Brașov, i-am spus cumnatului meu să ne asociem și să aducem pe numele lui zarzavaturi de la Buzău; el urmând să închirieze camion pentru transport, iar eu să încerc achiziționarea de produse de la grădinarii buzoieni și cartofi din satele brașovene pe care să-i ducem în schimb la Buzău. Cumnatului, îi distruseseră rușii aparatura de la cinematograful pe care îl avusese în sala Liceului Șaguna, și ținându-ne de această inițiativă, în

două luni de toamnă am agonisit, cu toate dificultățile de transport, bani cu care să pot intra în iarnă.

Transporturi angajate de ocazie cu ruși: șoferi militari, și chiar ofițeri, au fost reușite, sigure.

După ce m-am întors, întâlnind-o pe soția mea, m-a informat că de la o vreme, în parcul de vis-a-vis, "doi bărbați" își tot aruncă privirile spre casa noastră.

"Vin și stau pe-o bancă. Se mai mută unul de lângă celălalt pe alte bănci..." Și, continuă soția: "Când eu plec cu copilul în oraș se mișcă și ei." *

... Întârziem unul în fața altuia, eu și soția..., fiecare cu întrebările lui, privindu-ne viața.

Înspre toamna anului 1945, am cunoscut pe un locotenent ce făcuse parte din Serviciul II al Armatei și care după ce fusese arestat pe teritoriu rusesc de vreo trei ori ca paraşutat să culeagă informații, căpătase experiență în legătură cu rușii. Era de origine bucovineană. Intrase în Rezistența noastră.

Prins de ruși la Brașov, identificat și anchetat la comandamentul lor, s-a făcut că acceptă propunerile

---

* În legătură cu cei "doi bărbați", timpul a adus o lămurire: în 1949, pe când mă aflam în camera 6 a Închisorii Brașov, au fost aduși trei foști agenți de urmărire din Serviciul Inspectoratului Jandarmeriei Brașov, serviciu colaborând cu rușii.

La câteva zile, doi dintre ei s-au apropiat și mi-au mărturisit, de față fiind prieteni, printre care și Remus Cocoș, avocat, că mă cunosc, că m-au urmărit în vara anului 1945 în calitatea pe care o aveau atunci. Spre dovadă au descris-o pe soția mea, iar copilului i-au descris înfățișarea, îmbrăcămintea și ce striga de la balcon, la câte un copil din parc. (Casa din str. Aurel Popovici, nr. 12).

Pe cei doi agenți îi chema Istrățoiu și în misiunea lor privindu-mă făcuseră rapoarte care să nu ducă la intensificarea căutării mele. Nu mă

anchetatorilor de a conlucra cu ei să descopere elemente din rândul populației, pentru care aveau unele informații privind case ori locuri frecventate de elemente românești ori săsești potrivnice U.R.S.S.-ului. Căpătând încredere în el, i-au dezvăluit unele date, și nume. (Și s-a constatat mai pe urmă că datele pe care le aveau, erau exacte).

Locotenentul, în continuare, i-a învățat pe ruși cum să procedeze. Ei îl scoteau pentru încercare afară, noaptea, în parc, ori pe marginea pădurii, desigur cu supraveghere acoperită. Au căpătat încredere, și când i-au propus să plece să lucreze, el i-a sfătuit să-l ducă în dubă acoperită, departe în câmp, noaptea și nu ziua. Să-i fixeze bine locurile unde să dea informațiile. Rușii așa au făcut. L-au dus pe Bod. Și dus a fost!

A treia zi, și-a informat cunoștințele de tot ce știa de la ruși. Îl cunoscusem înainte. Devotat, inteligent!...

În 1946, pe când toți am fost liberi, a ieșit și el din ilegalitate. Ne-am întâlnit acasă la mine și mi-a povestit cu câtă insistență îi cereau rușii să dea de urma mea și că i-au indicat, locuri pe unde știau că trec sau în care am legături, printre care și pe strada Vârful cu Dor... Și era adevărat! Dar...

El se ascunsese în Prejmer. Nu l-am mai întâlnit din 1947. Avea de gând să plece în străinătate, nu în Bucovina lui. Am uitat cum îl chema.

ARESTAREA

Intrasem în toamna anului 1945 și mă întrebam cum voi petrece iarna. Posibilitățile de existență, pe sponci, așa cum o dusesem până atunci, mi se epuizau. Mai agonisisem ceva în Septembrie-Octombrie, asociat cum am arătat cu cumnatul meu la aducerea de la Buzău de struguri și legume pentru Brașov, ducând în schimb la Buzău, unde fusese o secetă îngrozitoare, cartofi. Făceam ce nu făcusem niciodată. Acolo am văzut vite cu botul ros și plin de sânge căutând să rupă rădăcini de iarbă, după ce mai întâi le dezgolea de pământ cu copita.

Îmi făceam planuri să întreprind la Buzău ceva în industria mică – o țesătorie de covoare ... ori de șervete plușate. Buzăul era sterp de țesătorie lucrată industrial – oraș și județ cu peste 360 de sate. Aveam în vedere utilaje scoase din uz, pe care să le procur de la Brașov.

Simțeam nevoia să discut cu soția. Se adunaseră mai multe probleme. Era plecată la Tușnad, la mama sa, cu copilul. O așteptam. În seara de 28 Octombrie, ducându-mă acasă – nu mai fusesem de mult – am fost arestat. Un denunț? Ori casa supraveghiată?...

Doi agenți au bătut puternic în ușa apartamentului pe care-l locuiam la etaj, strigând de afară: "Poliția"... și cerând insistent să le deschid. Am ezitat, apoi le-am deschis. Două pistoale întinse tremurau în mâinile lor. Le-am spus să lase pistoalele pentru că eu nu am armă și nici n-am purtat așa ceva niciodată. Nu cunoșteam pe nici unul.

Păreau figuri străine de Braşov. Am plecat cu ei; o trăsură aştepta în stradă.

La Siguranţă m-au predat noului şef, Negreanu, evreu bucureştean. (Evreu, dar nu-i voi avea nimic de reproşat, poate dimpotrivă; dar a anunţat pe ruşi de arestarea mea). Mi s-a făcut o percheziţie amănunţită, dezbrăcat în faţa lui.

În acest timp a venit de la partid comunistul mai vechi Picalscki şi arătându-se supărat de felul cum sunt tratat, a dat dispoziţie să se înceteze percheziţia.

După două ore, Papadopol, un fost socialist, contabil la <<Gaz-Metan>>, însoţit de procurorul Pinţea şi de doi comisari, m-au readus acasă să-mi facă percheziţie. Au găsit şi mi-au confiscat revista *Însemnări Sociologice*, redactată de profesorul Traian Brăileanu.

Rară revistă. Apărută la 5 Aprilie 1935 la Cernăuţi (an în care vedea lumina tiparului în acelaşi oraş o altă publicaţie strălucită, *Iconar*, sub conducerea lui Liviu Rusu), revista *Însemnări Sociologice* şi-a continuat apariţia timp de peste 5 ani de zile, până în luna Noiembrie 1940, întrunind în paginile ei nume prestigioase ale generaţiei de intelectuali legionari: Mircea Streinul, Vasile Băncilă, Traian Herseni, Ernest Bernea şi mulţi alţii. Confiscatorul s-a luat după copertele acesteia: erau verzui!

Procurorul a dat deoparte revista *Claviaturi*, publicaţie de poezie a tinerilor începători, unică în Ţară atunci. Era scoasă de judecătorul Gherghinescu Vania, autor – pe lângă altele – al valorosului poem *Privighetoarea Oarbă* apărut în 1940. Poezie pură! Avea doar coperţile şi mai verzui. Când i-am spus procurorului: "De ce o confiscaţi? E doar numai poezie...", a înălţat din umeri şi mi-a răspuns: "Este editată de colegul dumneavoastră, judecător la Tribunal..."

Unul din comisarii care scotoceau în bibliotecă a scos şi Revista *LUMEA NOUĂ*, de economie corporativă a lui Mihail Manoilescu, ale cărui idei originale privind

dirigismul, erau expuse acolo. Unele exemplare ale revistei aveau coperţi verzi. Clar, comisarul avea obsesii...

Al doilea comisar căuta asiduu prin pod, prin pivniţă. Şi n-a găsit nimic!

În timpul acesta, Papadopol, întins pe canapea, răsfoia şi citea din cartea *Suflet Japonez*, carte rară, apărută în 1943, scrisă de generalul Băgulescu, fost ambasador la Tokio.

Tot citind, poliţaiul socialist da din cap şi voia să-i spună procurorului, că citesc literatură nepermisă.

Generalul Băgulescu colecţionase în Japonia o avere artistică din arta acelei ţări, pe care dorea să o doneze pentru un muzeu în România.

Colecţia a ajuns în Franţa... Vremuri!

MAIORUL ORLOV ŞI SIGURANŢA ROMÂNEASCĂ

Poate se făcuse ora zece noaptea şi deodată şeful Siguranţei, precipitat, a început să dea dispoziţii ce ajungeau de pe coridor în biroul în care eram pus sub pază. În sfârşit am fost scos în curtea închisă şi înconjurat de agenţi înarmaţi şi câţiva soldaţi sovietici. Îmbarcaţi în maşini am ajuns cu toţii la marginea pădurii din str. Bailulescu, sub Tâmpa. Întuneric beznă! Însoţitorii s-au împărţit pe teren, fiecare în spatele unui copac, camuflaţi de trunchiurile groase ale acestora. Îşi şopteau unul altuia vorbele primite de la şef. Am stat aşa vreu două ore. Nici ţipenie de om. Se stabilea o linişte stranie. Câte o pasăre prin fâlfâitul ei, părea căzând printre crengi. Agenţii deveneau nerăbdători. Sovieticii plasaţi mai la vale, la fel.

Şeful a rupt tăcerea faţă de mine şi m-a întrebat şoptit: "Cu cine trebuia să vă întâlniţi în astă seară în acest loc! Şi când mai trebuia să vă întâlniţi, şi în ce ritm?!"

I-am spus că n-am avut nici o întâlnire, că altceva nu cunosc şi că informaţia n-are nici un temei.

Unul din însoţitori, îmbrăcat civil, şi care mi s-a părut străin, s-a încruntat. Mi-a prins o mână şi mi-a făcut brânci în panta din spate, spre zidul bastionului.

Ceata s-a strâns şi coborând la maşinile lăsate la Şcoala de Sport, am plecat la Siguranţă. Cât am aşteptat sub copaci cu ceata răspândită în sus şi în jos, m-au năpădit tot felul de gânduri la familie, care de un an de zile trăia în felurite îngrijorări, la lipsurile ei din ce în ce mai grele. Îmi venea în minte, ca o obsesie, figura copilului de peste un an

în urmă, după ce sosisem de pe front, când soţia arătându-mă şi spunându-i: "Uite tata...", el arăta tabloul din perete şi cu vocea de copil spunea şi el ce ştia: "Nu... Nu!... Uite tata!", şi punea degetul pe fotografie.

Împrejurările evitaseră arestarea mea în toamna anului 1944. Fusesem plecat pentru interesele întreprinderii la uzina <<Nădrag>> în Banat. Când m-am întors se făceau arestări. Lumea braşoveană era în fierbere. Încrâncenată, părea aşteptând soluţii ce nu mai aveau de unde veni... O întoarcere a frontului, era o speranţă iluzorie pe care o mai trăiau doar cei ce nu văzuseră pe front unităţile germane falnice defalcându-se. O rezistenţă în faţa comunismului, da! De-atunci o socoteam o necesitate! O datorie a neamului meu!... Şi totuşi, oamenii păreau să rămână la soluţiile impuse de împrejurări.

Din douăzeci-douăzeci şi cinci comunişti la Braşov, că atât fuseseră, frica crescuse şi bezmeticii scoteau cu forţa coloane întregi de muncitori în stradă ca să intimideze. Strigau, acuzau, după formele scrise de nucleiele ascunse. Manipulatori se găseau.

Şi strigătele, şi formele erau străine de spiritul şi realităţile româneşti. Cei ce învăţaseră şi ţineau să fie demni, erau loviţi. Unii fugeau din coloane pe străzile laterale, spre străzile dinspre pădure; alţii derâdeau în pasul din coloană, ori strigau strâmb formulele, dar acestea erau gesturi ale momentului. Zi de zi lucrurile se înrăutăţeau!

Venit din Banat, desigur, n-am mai stat acasă. Fusesem căutat. Soţia m-a înştiinţat – printre altele – că profesorul Vasile Tarţa de la Academie doreşte să ne întâlnim. Am şi stabilit ora în una din serile ce urmau, şi locul, în locuinţa sa din strada Castelului. În ziua întâlnirii fuseseră tulburări în uzine, agresiuni pe stradă şi unele arestări. Posedam, cât de cât, informaţii bune.

Prezenţi eram patru inşi: profesorul Tarţa, cumnatul său profesorul Gheorghe Dragoş, rector, şi inginerul

Halmaghi, conducătorul Direcției Drumurilor. Discuțiile n-au mai avut firul lor. Rezultau aspecte noi, îngrijorări noi.

Primii doi erau conducători în partidul Național-Țărănesc. Întrebat de ceea ce cred despre zilele următoare, le-am răspuns că dacă lucrurile merg în pasul de acum, vor fi arestați și dânșii în curând.

Cu toate spusele mele de până atunci au fost foarte atenți. Când am afirmat însă acest lucru, mi-au replicat: "Asta nu se poate, nu se va putea niciodată!"

În discuția care a urmat, dânșii au insistat asupra sprijinului englez și american care nu va permite așa ceva.

Și mie mi s-a părut că exagerasem. Ce mă apucase?! Contrar grijii de a nu dramatiza. Îmi părea rău pentru că interesul ce-l purtau pentru cuvântul meu, atunci, ca și mai 'nainte, putea fi lezat.

Evenimente tot mai rele s-au succedat. A urmat atacarea sediului Partidului Național-Țărănesc și rănirea oamenilor aflați în el. Participaseră și soldați sovietici, trăgând focuri de armă în aer. Rămăsese și un mort acolo, un muncitor de la <<Tohan>>. Tovarășii de-ai lui i-au azvârlit o mașină de scris în cap.

Acum, la un an de la acea întâlnire din str. Castelului, timp în care familiile celor care nu mai aveau acces la lucru, ori fuseseră brutal excluși din funcțiile unde își exercitau profesiile, cum și familiile celor închiși, sufereau.

Persoanele ce adăposteau pe cei ascunși de urmăriri, sufereau pentru că posibilitățile de existență deveneau tot mai grele, și riscurile tot mai mari. Fusese război, și lipsurile lui. Alături de noi era o lume numeroasă ajunsă în ilegalitate. Ne frământa această stare de lucruri.

Vara anului 1945, pentru toată lumea pomenită mai sus, pusese probleme. Ce se mai putea face? Șanse nu mai erau decât a cădea victimă în mâinile comuniste?

* *

Sunt în celula neagră din clădirea Siguranței. Stătusem sub copaci două ore cu ceata de paznici, ridicolă în acțiunea ei, stupidă și agresivă în ceea ce gândea și făcea.

În întunericul din celulă a trecut restul de noapte și ziua următoare, cu zarvă destulă în afara celulei mele, venită de la Corpul de gardă al Chesturii.

Seara, de pe la ora nouă, nu s-a mai simțit nici o mișcare. Toată Chestura golită. Corpul de gardă și el mut. S-a făcut o liniște suspectă!

Cineva îmi deschise celula și mă chema să-l însoțesc.

Era Negreanu, Șeful Siguranței. Am urcat scările la etaj. În fața unei camere, doi soldați sovietici, cu pistoalele nelipsite, fac pază ușii. Intrăm și văd înăuntru doi bărbați. Unul era îmbrăcat în civil. Mutră puhavă, blondă. Mi se părea că o mai văzusem undeva.

Al doilea era maior rus, cu o statură puternică, bine legată și cu fața frumoasă. Civilul era translatorul Zaharciuc. Trăind printre români, era și turnătorul lor. Maiorul era Orlov din N.K.V.D., Regiunea Militară Brașov.

Negreanu a luat loc în spatele celor doi. Orlov mi-a explicat că el va întreba prin translator; dar că, eu va trebui să mă uit numai la el, atunci când voi răspunde.

- ?

- Spune!..., și s-a făcut tăcere. O tăcere care a durat.

A țipat:

- Scaji! (vorbește!).

- Rog să fiu întrebat.

- Da?! Asta-i metoda ta?! Metoda noastră e alta!

Să vorbești, să spui tot..., tot ce știi, căci noi știm tot, tot.

Tăcere destul de lungă. Se repede la mine:

- Scaji!...

Mă lovește în tâmple și apoi înfige mâinile în gâtul meu, mă lovește sub fălci și mă împinge în perete.

Se trage înapoi și suflă greu. Se plânge celor doi de atitudinea mea. Revine spre mine și spune:

- Eu am fost șeful anchetator la Kiev. Acolo am distrus Organizația Națională Ucraineană, a lui Bandera. Știi cine a fost Bandera?... Nu mai e... Pe tine, te vom lichida repede. Nu aici. Avem alte locuri. O să le cunoști. Nu faci socoteala? Ce ești tu? Vorbește! Ce sunteți voi? Nimica!...

Îl trage pe Negreanu deoparte. Pare că îi cere ceva și acesta refuză. Se înfurie și repezindu-se la mine mă lovește și simulează a mă strânge de gât. Timpul trece în încercarea de a mă face să vorbesc. Îi cer din nou, să mă întrebe dacă are vreo acuză față de mine. Cheamă pe unul din soldații de pe coridor.

Acesta are un lănțișor, pe care maiorul îl prinde și cu el îmi înfășoară prima mână, apoi a doua, căznindu-se personal să le lege cât mai strâns și să încuie lănțișorul cu lacăt.

A convorbit cu Negreanu, după care acesta m-a dus în celulă. Erau aproximativ orele patru. Se făcea ziuă...

Suportam greu. Din ce în ce, înfiorător de greu. Circulația sângelui era împiedicată de legături. Încercând maximum de reținere, mă văitam căzut pe jos. Milițienii din corpul de gardă de alături, în serviciul lor, făceau tot mai puțin zgomot, impresionați de ceea ce se petrecea aproape de ei, fără să vadă.

Cam pe la ora zece Negreanu a deschis și mi-a desfăcut lanțurile. Le-a desfăcut și a fugit.

Durere îngrăzitoare! Am urlat ca o vită. Sângele zbucnise să-și reia circulația. M-am văitat puternic mai departe – cădeam în umilința pe care n-o voiam. Durerile și vaietele greu de stăpânit, au durat până spre seară. Venirea nopții mă tulbura.

Noaptea adâncindu-se, s-a făcut iarăși liniște pe coridoare și în birouri. Într-un târziu, am auzit pași repezi coborând pe scări. A deschis Negreanu. M-a dus la Orlov. Tabloul era neschimbat:

- Ei, vorbești? Te-ai gândit?...

Tăcere?... S-a repezit în grumazul meu cu labele făcute clește, săltându-mă îngrozitor de enervant pentru tot

organismul. Apoi, m-a apăsat repetat până la sufocare, într-un ritm de nebunie oarbă pe care i-o ghiceam în spatele privirilor și neputinței lui de a mă frânge și face să vorbesc. Am căzut la podea..., m-am ridicat...

Acest chin a durat mult, tot întrerupându-l și reluându-l după sadica lui pornire.

Încearcă o conversație despre comunism, despre valoarea lui pentru om:

-... dar nu pentru tine. Pe tine te vom lichida..., ca și pe voi toți care vă opuneți. Pe ceilalți îi vom pune la punct. Vor munci, le vom da o pâine; nu vor munci, nu vor primi pâinea.

...Și, asta... zilnic! Tu încerci să te opui?! – și spunând acestea și-a aruncat privirea spre Negreanu.

A trecut în spatele meu, lovindu-mă din nou, în umeri și în tâmple, bolborosind în limba lui cuvinte apăsate, cu fiecare lovitură.

A deschis ușa. A intrat din nou soldatul cu lănțișorul și aceeași caznă de a mă lega cât mai strâns. Era dinspre ziuă...

În întunericul celulei, m-am adunat în mine. Mă dureau locurile loviturilor. Aveam umflături la cap. Mă stăpâneam și încercam tărie morală în locul celei fizice.

Parcă o voce îmi striga în suflet: "Demnitate!" La ora aceea, eram sigur că prietenii îmi cunoșteau starea în care mă aflam. Încrederea e tot! Lipsa ei, surpare.

După zgomote, s-a făcut ziuă și timpul dezlegării se apropie. Îmi stăpânesc gemetele, cât pot. Mi-e rușine de oamenii ce nu mă văd, de oameni de dincolo de celulă.

Nu i-am iubit destul?

Am auzit spusele unor inși trecând pe lângă celula mea pe coridor, spre camera de gardă: "Curaj, curaj domnule Baicu..." Sunt vocile unor comisari ori funcționari ai Chesturii care mă cunosc. Unul și-a spus numele: "Croitoru".

A venit dezlegarea. Am urlat ca o vită înjunghiată.

Țâșnirea sângelui, care ar sparge baraje. Cum poți să te reții? Țipătul îi asigura descătușarea...

* *

Venirea nopții mă înfricoșează! Se petrec aceleași lucruri ca mai înainte. Dar, în timpul unor încercări de a mă face să vorbesc tot ce știu, pentru că "el" știe tot: întâlniri, intenții, prieteni, rude... și, ce gândesc, mă prinde iară cu mâinile lui mari de grumaz și mă saltă cât poate, încercând sufocări repetate. Poate erau dozate – cine știe – doar era un torționar de profesie, cunoscându-și bine meseria. Dintr-o dată mă întreabă:

- Unde te afli? Am să te spânzur!

Îi răspund:

- La Siguranță!

- În ce țară?... mă întreba el din nou.

N-am înțeles bine sensul întrebării și am răspuns:

- În Țara mea! (N-am vrut să bravez, dar așa am izbucnit).

- În Țara ta, hai?!

S-a repezit din nou la mine, m-a lovit și m-a săltat cât a putut. N-am mai răbdat. Disperarea a întrerupt judecata și m-am repezit în el, strigându-i:

- Sunt în Țara mea! Și tu, în Țara mea, vrei să mă spânzuri...

Zguduit de furie, totuși m-am retras.

El, uluit și puțin descumpănit, a revenit către mine revoltat, întinzându-și mâinile desfăcute spre gâtul meu; dar mâinile nu mai atingeau. M-a inundat o baie de satisfacție. O imensă bucurie. Simțeam o biruință asupra voinței lui...

Translatorul s-a dat la o parte. Negreanu a dat și el mai în spate, făcându-mi semne să mă liniștesc. Reține și astăzi figura, ca fiind sinceră în acele împrejurări.

Orlov a chemat soldatul și împreună m-au legat de mâini, strângând cu putere lațul, maiorul ajutându-se și de genunchi.

Șeful Siguranței m-a dus la celulă mai mult târâș.

M-am văitat de durerile îngrozitoare. Dezlegarea?

Înfiorătoare... Ca o lovitură de topor. Mi se tulburase vederea... Pieptul se zbătea...

Iar am auzit voci de încurajare. Mi-a trecut ziua într-o toropeală descurajatoare. Mi s-a deschis celula și Negreanu m-a dus în biroul lui.

Mi-a cerut să-i dau o declarație. I-am spus să-mi pună întrebări. M-a chestionat alături cu realitățile. În sfârșit, mi-a confirmat că a venit nou în funcțiune și că este bucureștean. Nu cunoaște lucrurile la Brașov, și dacă n-am răspuns maiorului Orlov, sigur n-o să-i răspund lui; dar mă sfătuiește, mă roagă chiar, să nu mai fac ce am făcut cu o seară înainte pentru că îmi pierd viața și că i-ar părea rău. M-a întors în celulă și mi-a atras atenția să nu uit ce mi-a spus. Mi s-a părut sincer.

În noaptea următoare, Orlov m-a lovit de câteva ori spunându-mi că rezistenți a mai avut el, dar acelora le-a crescut iarba pe mormânt.

- Avem timp și metode – spune Orlov mai departe, uitându-se la ceas.

Poate că era două noaptea. Mi-a pus lanțul...

A doua zi după dezlegare am auzit glasuri, zgomote, protest de arestați. Se strigau nume. Răspundeau voci de sași. Am înțeles că a ars o fabrică. Trec câteva ore în chinurile mele și deschizându-se ușa, este îmbrâncit peste mine un om înalt, bătrân și înfricoșat.

Cum îi zărisem figura, părea a unui sas. După închidere rămâne și mai înfricoșat, poate și de prezența mea. Încerc să-i fac cunoscut că nu sunt vreun răufăcător. Se lasă foarte greu. Plânge cu hohote. Îl apropii. Îmi rețin gemetele mele ca să nu-i alimentez frica. Îi vorbesc insistent: de oraș..., de lume. Găsim cunoștințe comune. Capătă încredere și-mi spune cazul său. E director la fabrica de

macaroane din cadrul Întreprinderii de Morărit <<>Zeewald>. Seara luase foc fabrica și a ars o mică parte din ea.

A fost arestat în noapte împreună cu alți oameni din personalul fabricii. Anchetat, a fost lovit și acuzat de sabotaj. Știe că acuzația este gravă. A fost amenințat cu moartea. Tocmai sărbătorise, nu de mult, o sută de ani de la întemeierea fabricii, ocazie cu care tipărise o broșură cu descriere și fotografii ce arătau cursul dezvoltării, ca o realizare în industria Țării Bârsei..., și iar l-a podidit plânsul.

Îl chema Hefft. La câteva zile, eliberat, a vizitat pe copilul și pe soția mea, împreună cu soția sa. (Am aflat acest fapt mai târziu).

Sunt iar la Orlov. Pare mai potolit. Mă întreabă dacă mai m-am gândit la situația mea. Trece un timp și îmi spune:

- Tu ai căzut într-un moment favorabil pentru tine. Șeful vostru din țară, profesorul Nicolae Petrașcu a căzut – a fost arestat și acum tratează cu guvernul un acord prin care voi veți fi liberi, vă va acorda libertatea. Iar voi trebuie să acceptați legalitatea și să predați armele pe care le dețineți. Toți vor fi liberi!... Și profesorul Petrașcu, numai tu, nu! Nu vei mai fi liber niciodată. Te vom distruge!...

Atât mi-a trebuit, să înțeleg din prima secundă evoluția unor situații politice. Amenințarea maiorului nu mai conta nici cât un gunoi în ochi.

A făcut semn lui Negreanu și m-a dus în celulă. Fără lanț...

Nu l-am mai văzut niciodată pe Orlov.

DE LA ORLOV LA NICOLSKI - SIGURANȚA BRAȘOV, MINISTERUL DE INTERNE –

După spusele lui Orlov în ultima ședință de anchetă, încerc să-mi imaginez mental evoluția acțiunii profesorului Nicolae Petrașcu, acțiune concepută de el, poate în colaborare cu avocații Vică Negrulescu și Nistor Chioreanu, înainte de a fi arestat. Am fi putut deduce acțiunea sa din scrisoarea adresată nouă și lansată public înainte de arestare.

Se sfârșise o luptă în care nu se sperase prea mult, dar marcase durerea în care intrase o Țară și un Popor, care aveau dreptul la un alt destin politic, nu la cel care avea să ducă sigur în câmpul cruzimilor comuniste, prevăzute de mult și de mulți români, de unii încă din 1922, încercând să avertizeze conducerile politice ale Țării.

Conținutul scrisorii era dramatic, ca și momentul istoric, și ar trebui pus aici în locul acestor câteva idei din cuprinsul ei, întrucât scrisoarea-apel nu e de găsit acum.

Conținea îndemnul ca fiecare să-și reia ocupația, preocupările, pentru ai săi, pentru familie.

În viața politică să opteze pentru partidul pe care îl dorește. Pe de altă parte, se cultivase și până atunci preferința pentru Partidele Istorice, din rațiuni ce priveau trecutul istoric, din respect pentru ceea ce realizaseră pentru unirea Țării înainte și după 1900.

Era exprimată ideea de a lăsa guvernului răspunderea activităților sale.

Ideile de Neam, de Sacrificiu, de Patrie, erau exprimate cu grija cuvenită momentului.

* *

Spre surprinderea mea, trec zilele și nu apare nici cel mai mic semn, nici în bine, nici în rău în situația mea. Aștept! Era luna Noiembrie. Îmi dau seama că afară ninge și e frig. După alte zile, mi se deschide ușa de către un comisar al Chesturii; unul din comisarii vechi, cunoscut. Îmi strânge mâna și mă întreabă dacă accept să ajut la trierea unor acte de arhivă.

Îmi șoptește: "Acceptați! Atât am putut aranja pentru dumneavoastră cu scopul de a vă scoate la aer."

Am răspuns afirmativ. M-a tras în holul corpului de gardă și m-a dat în primire unui om în vârstă, costeliv – figură de arhivar. Acesta m-a dus în pod. Acolo mi-a arătat spațiul imens, întortochiat, plin cu hârtii, dosare, legitimații, fotografii, tipărituri și cărți provenite de la fostul Grup Etnic German. Arhivarul se plângea de pierderea documentelor "foarte importante de care am fi avut nevoie la partid".

Mi-a explicat "ce trebuia să alegem, ce trebuia să salvăm". Mă nimerise!

Insul, aplecându-se peste unele hârtii, rupte sau întregi, călcate în picioare ori terfelite, murmura: "Ce documente importante pentru partid!"

Eram de acord cu ceea ce murmura, dar nu în mâna comuniștilor care căutau legitimări să trimită sași și săsoaice în U.R.S.S., cum trimiseră în tot cursul anului 1945.

Le trebuiau date să caute pe cei care trăiau ascunși, cum trăiau fetele vecinului meu Orendi din str. Aurel Popovici nr. 14, ori fetele arhitectului Kimm din str. Fuiorului nr. 5. (Au plecat mai târziu în Germania. Pe unde vor fi?)

Încep trierea. Aleg cum îmi spusese, dar pun deoparte ce mi se pare potrivit să fie ascuns de mâna costelivului, care după ce mă supraveghează stând cu o servietă la subțioară îl prinde frigul, tremură și pleacă să se încălzească. După ce îmi mai explică o dată ce-l interesează mai mult și observă documente rupte de mine ori neculese din noianul de hârtii sfâșiate ori ghemotoace, îmi spune că nu e din localitate – lucru de care eram sigur. Îl întreb dacă e din București. Nu-mi răspunde. Mă roagă să fiu atent la alegerea actelor pentru că are o misiune cu răspunderi. Pleacă și vine. Îi e teamă să nu se îmbolnăvească.

Eu îmi fac treaba mea. Rup hârtii, distrug carnete de legitimație și fac praf tabele și fotografii cu adrese pe dosul lor. Cercetez niște hrube zidite și găsesc între ele câteva nefolosite. (Clădite din Evul Mediu). Pe ușițele lor laterale, le îndop cu resturi de la rupturi. Cum spun, el vine și pleacă. Speră să fac treaba cumsecade. Și ceea ce fac alături de spusele lui, o fac exclusiv din motive umane.

Îi par prea puține actele alese de mine. Găsește resturi mai valoroase, dar nu-i convine să facă el treaba. Pare un rebegit în toate. La câteva zile aduce două fete săsoaice din arestul Chesturii. În scurt timp, ele pricep ce trebuie făcut. Ne înțelegem "din ochi", și rupem hârtii. Dacă îmi amintesc, una din fete era din Bod.

Profesorul, pentru că așa îmi spunea că este, cerceta câte un dosar și tremurând de frig, scotea câte un document pe care, părând încântat, îl băga în servietă ca piesă specială de arătat undeva la partid.

Din pietate pentru documentul ca document, nu mi-am permis să rup acte ce mi s-au părut că au astfel de caracter,

spre deosebire de cele ce ar fi atins oameni în viață, pe cât am putut.

* *

Într-o parte a podului erau teancuri de cărți.

Unele erau răspândite și acoperite de praf, ori de murdării; altele suferind scurgeri de sub țigle. De câteva ori am dat pe la ele, doar câte un minut, două.

Mi s-a spus de la început că nu am voie. "Sunt cărți confiscate!..."

Poate acolo se vor fi aflat cărți din biblioteca diplomatului român Budu. Colecționar de cărți rare, de cărți străine, de valoroase colecții achiziționate de el cu pasiune de-o viață, fapt cunoscut de mulți cărturari din țară. Brașovean de origine.

Biblioteca fusese adăpostită în vila sa de pe Valea Timișului. Prin Mai-Iunie 1945, comuniștii de la partid au trimis să încarce în camion cărțile și să le aducă la Brașov. Au făcut două-trei drumuri.

Unde le-au dus, nu știu; dar când trecea camionul cu cărțile încărcate în vârf pe șoseaua văii ori prin Dârste, comuniștii călare pe cărțile din camion, zvârleau volume la oamenii de pe drum, la cei care le cereau, ori o făceau din distracție.

Fâlfâiau foi în vânt. Unii trecători râdeau și faptul lăsa în urmă o neștiută rană.

* *

Pe la jumătatea lunii Decembrie a apărut șeful Siguranței. Mi-a spus să mă pregătesc, pentru că are ordin să mă trimită de urgență la Ministerul de Interne. Adică, să mă scutur pe haine și să mă spăl pe față. Altcum n-aveam

cum să mă "gătesc". Un bărbier mă aștepta în camera de gardă, după care mă vor conduce la el.

În birou Negreanu era radios.

- Domnule Baicu, ne-am așteptat să vă eliberăm noi. V-a cerut Ministerul să vă elibereze de-acolo. Într-o oră trebuie să plecați. Vă dăm un gardian pe drum, doar atât. Mâine veți fi liber. Să nu faceți greșeala să părăsiți gardianul. Ieri, domnul profesor Petrașcu a trecut cu trenul acasă la Făgăraș. Azi noapte a trecut și domnul Chioreanu la Alba.

Domnul Aurel Călin n-a trecut la Sibiu...Știți?!...cel cu care trebuia să vă întâlniți în noaptea aceea de sub pădure!?... Ori cu Vică Negulescu?!

- Cu niciunul!

- ?... Poate, ar trebui să aveți ceva bani la dumneavoastră. Să trimitem pe cineva acasă?

- Nu! Am bani aici.

- Unde?

- La casierie. De când? De când mi-ați făcut percheziție. I-ați trimis la casierie.

- Vă rog să mergeți să-i luați.

Din curiozitate a mers și el. Casierul mi-a întins banii puși deoparte, între care se afla și o notă cu un număr de coduri al unor unități rusești din Brașov, pe care cumnatul meu le aproviziona cu unele mărfuri. Îl ajutară să-mi scot un ban.

Nota, o credeam zvârlită de mine din trăsură, în drumul de acasă la Siguranță. Când am văzut-o, m-am înfiorat. Dacă Orlov ar fi pus mâna pe notă?...

Cu gardian cu tot, am stat cinci minute în poarta casei.

După amiază, eram la serviciul de încarcerare al Ministerului de Interne.

* *

Am fost coborât în subsolurile cu celule moderne, având uși în coridor cu ochiul de supraveghere și geamuri în spate ca vitrină – deci supraveghere totală în orice clipă.

Mă însoțesc până în celulă doi agenți din Siguranța veche: foarte cunoscutul schingiuitor Oproiu și un altul, la fel, fost bătăuș, al cărui nume mi-a rămas necunoscut. Aceștia doi făcuseră parte din echipele inspectorului Georgescu și Curelea în regimurile politice trecute.

Acum serveau cu același zel regimul comunist, tocmai la M.A.I., miezul ucigaș al lui, ca specialiști. Erau agenți cu experiență de ieri și desigur, consilieri în probleme privind oameni. Un ins de lângă ei avea în brațe un cearceaf și o față de pernă, și personal, Oproiu și colegul, au înfățat cu ele patul și perna. Din ordin de sus? Cine era sus? Directorul general Nicolski, însărcinat de guvern să pună în aplicare înțelegerea cu profesorul Petrașcu.

Mai târziu, acest funcționar guvernamental a devenit generalul Nicolski – celebrul ucigaș.

A doua zi, la Nicolski! Om mărunt! Pare a-l ascunde biroul său masiv. Figură cu cap lunguieț. Față cu ochi mici! Profil în chip de șoarec, ori de șarpe? Am fost adus de aceleași slugi la el.

Birou mare! Fotolii, amabilitate. Eram sigur că mă va examina. Și ochiul și amabilitățile vor fi utilizate pentru asta. Banalitățile îi vor fi, în fals, utile.

În discuții va încerca să fie subtil.

Mă preocupa să fiu cât mai personal, și pe de altă parte să nu stric cumva planul profesorului.

A început cu nimicuri. Ba, să-și ceară scuze pentru ceea ce am suferit la Brașov, ca anchetă.

- Cum stați cu sănătatea?!...

Apoi a formulat:

- Știți! Guvernul a realizat un acord cu șeful Organizației din țară, domnul profesor Petrașcu. Condițiile sunt următoarele: noi încetăm orice anchetă în legătură cu activitățile legionare.

Procesele în curs se suspendă și cei implicați în ele vor fi puși în libertate. Elementele aflate în ilegalitate, ascunșii, se vor prezenta Siguranțelor de unde vor fi imediat puși în legalitate.

La fel cei veniți din străinătate, fără să fie anchetați; iar dumneavoastră, în schimb, trebuie să admiteți intrarea în legalitate și să predați armele pe care le dețineți.

- Ați citit scrisoarea-apel a domnului Petrașcu înainte de a fi arestat? Nu e o întrebare, nu facem anchetă...

- Nu, n-am citit-o! i-am răspuns.

în timpul acesta a deschis seiful și a scos-o. N-a schițat nici un gest la negația mea.

- Poftiți!

O recitesc, trec câteva minute și mă întreabă:

- Sunteți de acord?!

Trece vreun minut și-i răspund:

- Da!

Ce se mai putea răspunde în momentul tragic al unui sfârșit de luptă, datorită împrejurărilor favorabile comunismului, împotriva căruia am luptat?... Și cât va dura regimul lui?

În suflet, ascunsă, mă încerca o lacrămă de sânge.

Într-o zi, două vă eliberăm și de Sărbători veți fi acasă. Mâine va trece pe aici și domnul Negulescu.

A doua zi, într-adevăr am fost dus în biroul lui Nicolski. Venise soția mea. Tocmai îi promitea că voi fi eliberat. Între timp a sosit și Vică Negulescu. Nu ne cunoscusem direct.

Vică i-a spus: "Când îl eliberați pe domnul Baicu? Întârziați prea mult. Iată, îl așteaptă și doamna. Ar fi cazul să plece împreună la Brașov."

Nicolski s-a codit. Și a spus întârziat: "Într-o zi, două..."

Au urmat multe zile. M-a mai chemat, și voia să știe, numai așa, de curiozitate, cam câți oameni cred eu că ar trebui să se prezinte la Siguranța din Brașov. Ori eu nu puteam ști asemenea lucruri. De unde? Se vedea că nu voise să fiu la Brașov în timp ce se desfășura acțiunea. Privindu-mă atent, mi-a spus:

- Radu Șuțu s-a prezentat.

Între timp mai voise să știe părerile mele despre U.R.S.S., întrucât fusesem pe frontul rusesc. Și, despre lupta popoarelor sovietice pentru o altă ordine în lume. Nu mai știu ce am răspuns.

A treia zi de Crăciun, în sfârșit am fost chemat, spunându-mi că seara pot fi la Brașov să fac măcar ultima zi a sărbătorilor în familie.*

M-am despărțit de un om care avea de gând să ucidă cât mai mulți dintre noi în altă etapă, cum a și făcut-o.

Vică Negulescu a fost omorât la Gherla.

Profesorul Petrașcu, rearestat în 1948, a suferit ani de zile de anchetări, terorizări și lipsuri. Către anul 1964, în închisoarea Aiud, arăta cu vreo 20 cm mai scund. S-a eliberat în 1964, dar ceva mai târziu a fost din nou arestat de Securitatea din Brașov. Eliberat tot de această Securitate, a murit la două-trei zile. Moartea a fost suspectă și a rămas la fel, până azi, Martie 1991.

Paznicii, niște tineri mahalagii, vreo patru, angajați în vederea înrolării în Securitate, de altfel decenți în comportare cu fata, o încurajau, dar se epuizaseră în argumente. Ea, de

* Subsolul cu celula din care am plecat, a rămas gol de deținuți. Ultimul fusesem eu și o elevă de la liceul din Lugoj. Ea a rămas. Nu cred că Negulescu știa de deținerea ei. În golul holurilor întortochiate și a nenumăratelor celule, și ele de tot felul, plânsul fetei se auzea în ecouri și straniu ca rezonanță.

dincolo de gratii, se oprea din plâns, și o lua de la capăt.

La despărțirea de Nicoski, l-am întrebat ce e cu eleva.

Mi-a spus că e de o încăpățânare cum n-a mai văzut.

- Da! Dar e un copil!

- I-am cerut să spună vreun coleg, vreo colegă cu care a ținut legătura și nu vrea, așa, să știm și noi. Îi dăm drumul "într-o zi, două".

N-am plecat din București până nu i-am comunicat lui Vică Negulescu situația ei.

N-aș vrea să închei fără să spun și următoarele lucruri mai simple:

Înainte de plecare, mai precis de Crăciun, cei patru mahalagii mi-au lăsat celula deschisă ca să pot vorbi cu eleva, și să văd unele celule, care, după ei, prezentau interes. În timp ce doi mă conduceau să văd, doi păzeau: unul la scara de coborâre în subsol, altul la un cot de coridoare.

- Aici a stat Iuliu Maniu. Aici a stat Dinu Brătianu. Colo, cutare și cutare! Colo și dincolo, de-ai dumneavoastră.

Unii au scris pe tencuială. Șefii n-au scris. Săracii! Unii erau tineri. Veneau de la anchete, bătuți. Mai ales noaptea... Studenți, elevi, eleve, femei...

Majoritatea celulelor aveau desene în creion pe pereți, unele prelungite până pe tavan. Tavanele erau înalte. Cum se vor fi suit?... Acestea fuseseră făcute numai de prizonieri germani, prinși și trecuți provizoriu prin celule.

Erau desene făcute cu talent! Chiar uluitoare!

Prezentau scene biblice. Teme din activitatea de război, animale, casa, de-acasă...

Altele reprezentau copii, femei, portrete. Se vede că prizonierii veniseră în celule, cu toate sentimentele umane.

PROFESORUL NICOLAE PETRAŞCU
-prezenţe la Braşov în 1944 – 1947 –

Imediat după contactul meu cu elementele venite de la Viena, în Octombrie 1944, mi s-a spus că odată cu primele echipe a sosit în ţară şi profesorul Nicolae Petraşcu ca şef al organizării REZISTENŢEI împotriva comunismului. Aceasta a fost de-ajuns să iau în considerare seriozitatea acţiunilor, întrucât personalitatea profesorului era ştiută şi în plus, eu lucrasem cu dânsul în vara anului 1940, cunoscându-i astfel caracterul ferm, stilul de lucru şi simţul răspunderii.

La începutul lunii Decembrie 1944 m-am văzut cu domnul Petraşcu. În trecere spre Ardeal, venind din Bucureşti, a rămas o zi la Braşov. Desigur, am vorbit despre stadiul în care se ajunsese cu reorganizarea şi despre aspecte ale rezistenţei: greutăţi şi colaborări cu cei veniţi de la Viena, îngrijorări şi speranţe. Îmi amintesc că a accentuat să nu se săvârşească sabotaje: "Nu e stilul nostru! Pe nemţi îi interesează, pe noi nu... Noi suntem şi rămânem aici. Ei sunt trecători pe teritoriul nostru."

Am fost bucuros de expunerile sale, pentru că aşa gândisem şi aşa simţeam. Pe de altă parte, nimeni din cei în contact cu noi n-ar fi acceptat asemenea acte. Actul de sabotaj este mai întotdeauna însoţit de multă iresponsabilitate! De devieri de la obiectiv, de sacrificii inutile.

Nu peste mult timp, domnul Petraşcu a revenit la Braşov să vadă aşezarea din pădure a Rezistenţei – bordeiele!

Se ivise şi o neînţelegere între Radu Avram şi cei veniţi din străinătate, printre care Marcu, cel ce deţinea aparatul de transmisie-recepţie. Profesorul a aplanat

neînţelegerea şi a indicat mutarea aşezării mult mai la baza Postăvarului. Nu s-a făcut imediat, şi grupul a căzut în mâinile ruşilor. A fost chestiune de câteva zile.

A venit apoi la Braşov pentru unele legături speciale pe care consideram necesar a le definitiva prin prezenţa sa, cum a fost cea cu colonelul Mircea Preda, şeful militar al Regionalei C.F.R. Braşov, cuprinzând zona judeţelor: Braşov, Făgăraş, Târnava, Treiscaune şi Harghita, zonă importantă în care colonelul, om de reputaţie militară se punea la dispoziţia REZISTENŢEI cu toată reţeaua unităţilor sale întinse pe Regională: pază, control, poduri, ordinea circulaţiei, etc. Tot în acel timp am realizat cu Victor Enăchescu cu întrevederea profesorului cu Principesa Ileana, întrevedere preparată de noi încă de la începutul toamnei.

* *

Prin luna Ianuarie 1945, profesorul a avut nevoie să locuiască la Braşov şi ne trebuia o locuinţă sigură.

Împreună cu Fănică Muscalu l-am solicitat pe locotenent-colonelul Şerbescu de la Corpul de Armată să-l găzduiască. Pe colonel îl cunoşteam de curând prin Fănică. Şerbescu era bucovinean de origine. Avea afinităţi cu noi. A fost bucuros că l-am solicitat şi totuşi ne-am ferit să-i spunem cine era de fapt locotenentul în uniformă pe care-l găzduia, ştiind doar că ne interesa deplina siguranţă a sa. Colonelul făcea serviciul la Statul Major al Corpului 5 de Armată. În camera pe care o ocupa domnul Petraşcu, am convorbit cu dânsul de câteva ori despre organizare, dar şi despre întâmplări ori probleme personale. Dorea să fie însoţit în unele ore ale zilei. N-am mai reţinut din conţinutul discuţiilor, însă îmi amintesc că auzise cum că am fost în lagăr la Târgu Jiu în 1942 şi de acolo pe front şi că m-am stins în Crimeea. Nu fuseseră toate exacte.

Povestindu-ne, mi-a destăinuit că s-au constituit în străinătate două divizii românești sub comanda generalului Platon Chirnoagă.

Mai țin minte că mi-a cerut să-i procur cartea *Transilvania* de profesorul Constantin Sasu, tipărită în limba franceză de către Ministerul de Externe în timpul războiului. Cartea i-am procurat-o. De la Brașov îl interesa un prieten vechi de care fusese găzduit în vara anului 1940, înainte de 6 Septembrie. Acum, prietenul său Biculiță Trâmbițașu, era concentrat. Dintre cei care l-au vizitat în acea locuință a colonelului Șerbescu, din str. Carmen Sylva nr. 23 de sub Tâmpa, au fost numai câțiva oameni dintre cei veniți de la Viena care aveau roluri în Rezistență pentru județele Brașov, Prahova, Mureș și Alba. Înțelegeam că da mare importanță legăturilor cu județele Alba, Sibiu și Mureș. Atenția se îndrepta către grupul avocatului Nistor Chioreanu.

Mai avea profesorul și o cumnată farmacistă la Brașov, pe care s-a reținut să o viziteze, ținând la siguranța misiunii sale.

Cam în acea vreme, profesorul a avut o întâlnire într-o casă de pe str. Crișan, întâlnire cu un obiectiv deosebit: pregătirea profesorului Constantin Stoicănescu la Viena. La întâlnire am fost dus de Victor Enăchescu, casa nefiindu-mi cunoscută. Trebuia să mai iau încă pe cineva cu mine. L-am luat pe Galea Șerb, care dorea mult să-l cunoască pe domnul Petrașcu. Au venit la întâlnire următorii: profesorul Stoicănescu, Andreas Schmids, un bărbat înalt și în vârstă, tip de neamț sadea, și doi aviatori români, dintre care pilotul avionului cu care urma să zboare în Austria.

În parte s-a discutat în nemțește, limbă pe care o înțelegeam prea puțin.

La câteva zile ne-a venit vestea că avionul a fost bombardat și doborât de ruși deasupra teritoriului Ungariei, ori la granița României?!... Apoi că unii pasageri sunt morți și

că răniții au fost transportați în U.R.S.S. Am aflat mai târziu că distinsul om și profesor Stoicănescu a fost printre cei morți.

N-am auzit ca din Rusia să se întoarcă vreunul nici până azi.

* *

În vară, după ce m-am întors din Buzău cu un plus de amar, datorită celor văzute ca forme ale noilor mizerii ce cuprindeau și satele nu numai orașele, și auzisem dureri și îngrijorări care păreau căzând în deznădejdi colective. Sosind la Brașov am fost anunțat de Aurel Călin, element venit din străinătate aici cu rol în Rezistență, om de care mă lipisem sufletește (și mi-a fost drag) că sunt chemat la București la o întâlnire cu Profesorul Petrașcu. Am primit adresa și am stabilit data plecării, ca să fiu așteptat. Intrasem în luna August 1945.

În dimineața respectivă am ieșit pe Calea București, pe drumul cu plopi unde rar era circulație pietonală, să încerc plecarea cu o mașină de ocazie.

Călătoria mi se părea mai sigură așa, decât urcând în tren, în gara aglomerată, în văzul tuturor.

Am făcut semn la un camion. Numai după ce a oprit am văzut că avea ca șofer un maior rus. Când i-am spus "București", m-a poftit lângă el. Loc comod. Viteză convenabilă. N-a scos nici un cuvânt până în Capitală. La Șosea, dicolo de Arcul de Triumf, m-a poftit să cobor. Pregătisem să-i dau bani. A refuzat categoric.

La întâlnire a venit cineva care m-a recunoscut.

Am fost dus la adresa respectivă, care era aproape.

M-a primit un bărbat cunoscut de mine numai după figură. N-am mai putut reconstitui azi dacă a fost avocatul Vică Negulescu sau altcineva. Cu acea persoană am intrat în camera unde se afla domnul Petrașcu. Profesorul era cu o

față mai puțin luminoasă ca altă dată, avea fața unui om mult îngrijorat. Am discutat despre starea de lucruri de la Brașov; starea de spirit din Rezistență și în special în rândul camarazilor, și despre starea precară a familiilor celor închiși, precum și ale celor fugari. În mod special a ținut să afle ce mai știu de brașovenii închiși la Aiud și a celor din lagărele de la Caracal și Slobozia – despre numărul lor. De la Aiud îi cunoștea personal pe avocații Trifan și Marian și din auzite pe Ion Agapie și pe profesorul Valerie Ștefănescu. Voia să știe starea sănătății lor, posibilitatea de a fi contactați.

În mod evident era preocupat de soarta acelei lumi de care am discutat și care după încheierea ostilităților, adică după 9 Mai 1945, se afla în situația cea mai grea. În plus, avea răspunderea grupului celor reveniți din străinătate, adăpostiți "în fel și chip" la oameni care riscau prea mult adăpostirea mai departe, într-un regim politic din ce în ce mai aspru și în lipsuri economice strivitoare: alimente, bani, etc.

Îmi dădeam seama că Profesorul simte obligația morală să depășească acel impas în totalitatea lui. Cum?

N-am înțeles atunci. Am aflat mai târziu. Ne-am despărțit cu încredere unul față de altul.

Întors la Brașov am reluat activitatea de mai înainte în Rezistență privind exclusiv Brașovul și afacerea cu legume începută cu cumnatul meu în legătură cu Buzăul.

Dacă mi-aduc bine aminte, pe la începutul lunii Octombrie, Aurel Călin mi-a dat să citesc o scrisoare-apel adresată de profesorul Petrașcu în calitatea sa de șef al legionarilor din țară, în care arăta nevoia de a înceta activitatea împotriva regimului politic, reluarea activităților profesionale și a preocupărilor de familie, păstrându-ne însă credințele și convingerea că lupta noastră a fost pentru Neam. Scrisoarea-apel a fost răspândită foarte restrâns, dar în așa fel ca să ia cunoștință de conținut autoritățile – o operație tactică – așa s-a procedat la Brașov, și așa a fost concepută și executată peste tot.

La 28 Octombrie 1945, m-au arestat organele de Siguranță Brașov, după care imediat au fost anunțați sovieticii și a doua noapte a și început anchetarea mea de către N.K.V.D. – regiunea Brașov, chiar în localul Chesturii pe care au golit-o de personalul românesc.

Ceea ce s-a întâmplat mai departe, am descris în capitolele anterioare: *MAIORUL ORLOV ȘI SIGURANȚA ROMÂNEASCĂ*, precum și în capitolul *DE LA ORLOV LA NICOLSKI.*

* *

În anii 1946 și 1947, reluându-mi activitatea profesională am trăit oarecare liniște. Desigur, trecând prin răbufniri de abuzuri politice și prin multe îngrijorări!

Îngrijorări create de trufașul regim comunist. Apoi de înscenări ca Tămădăul, pe seama Național-Țărăniștilor, urmate de arestarea multor oameni politici, din luna Iulie, până-n toamnă.

A venit abdicarea Regelui Mihai în 30 Decembrie. În dimineața zilei următoare au fost arestați numeroși legionari, ca în multe părți ale țării. În două luni au fost eliberați. Agenții m-au căutat. Eu plecasem la Râșnov. M-au arestat acolo, dar am evadat de la jandarmi.

În 1947 – 1948, profesorul Petrașcu lucra la întocmirea unei cărți de istorie și având nevoie de material pentru cercetare, venea când și când la Biblioteca Municipală din Brașov.

Cu acele ocazii m-a vizitat acasă, de vreo două ori. Era adus de Radu Șuțu. De fiecare dată, domnul Petrașcu a fost invitat la masă. Am avut ocazia să discutăm întins. Am reținut din acele discuții doar referiri la politica generală a Mișcării. Apoi, referirea la nerespectarea de către guvern a condițiilor pactului de la finele anului 1945. A afirmat și

atunci necesitatea de a fi încheiat acel pact: "Am câștigat timp" – spunea dânsul. Și, așa a și fost.

La ultima convorbire m-a întrebat – știindu-mă mult vizat – dacă nu cred că ar fi mai bine să mă refugiez în străinătate. Răspunsul a fost evitat. Am avut impresia că se aștepta la ruperea acordului de către guvern. S-a și întâmplat la 15 Mai 1948. Eu fusesem arestat încă din 15 Februarie același an.

Profesorul, mai avea scrise două lucrări, o carte de istorie, din 1937, și un volum de amintiri intitulat *Din viața legionară*, editat de Cuibul "Gheorghe Teodorescu" la Rostock, în Germania, la 28 Decembrie 1943, pe timpul când se afla refugiat în Germania din calea terorii antonesciene împreună cu ceilalți conducători legionari.

SINUCIS SAU ASASINAT ?

de Gheorghe Brahonschi

În 28 Octombrie 1968 s-a stins din viață prof. Nicolae Petrașcu în vârstă de 61 de ani. Moartea sa, la vremea aceea, a ridicat multe semne de întrebare, iar astăzi cei ce nu cunosc împrejurările în care s-a produs, admit versiunea pusă în circulație de Securitate cum că s-ar fi spânzurat.

Voi căuta să aduc unele lămuriri în această privință, dar mai întâi socot necesar, a prezenta cât de sumar unele etape din biografia sa.

Originar din părțile Făgărașului, a intrat ca student în Mișcarea Legionară. Pentru credința și devotamentul său, Corneliu Codreanu i-a acordat gradul de Comandant Legionar. În timpul dictaturii lui Carol al II-lea, când au fost uciși Codreanu și mai mulți fruntași legionari, Nicolae Petrașcu a activat în clandestinitate alături de Horia Sima pentru înlăturarea tiraniei.

După abdicarea lui Carol s-a instituit, la 14 Septembrie 1940 Statul Național Legionar prin colaborarea la guvernare a lui Ion Antonescu cu Mișcarea Legionară, dat fiind că poziția acestuia de prim ministru se datora acțiunii legionare de la 3-6 Septembrie 1940.

În timpul acestei guvernări N. Petrașcu a îndeplinit funcția de Secretar al Mișcării Legionare.

La 6 Octombrie 1940, la marea manifestație legionară,

I. Antonescu îmbrăcat în cămașă verde legionară, a apărut la tribună cu Horia Sima, N. Petrașcu și alți fruntași legionari, spre a primi defilarea forțelor legionare din toată țara.

Antonescu a sperat să obțină și conducerea Mișcării Legionare, dar cum acestei ambiții nu i s-a dat curs, a urmat despărțirea sa de Mișcarea Legionară prin așa zisa rebeliune, în urma căreia și-a instaurat regimul de dictatură militară, cu sprijinul german nazist.

În urma acestui fapt câteva mii de legionari au trebuit să populeze închisorile din țară, iar câteva sute, ca refugiați în Germania, au intrat în lagărele din Rostock, Dachau, Berkenbruk. Între cei intrați în lagărele naziste a fost și N. Petrașcu.

După 23 August 1944, legionarii din lagărele germane au fost eliberați, dar cei din închisorile din România (condamnați sub Antonescu) au fost preluați de comuniști și menținuți în continuare în detenție.

Cam prin Noiembrie 1944, N. Petrașcu a venit în țară cu misiunea de a reorganiza mișcarea legionară și a mobiliza conștiința românească împotriva valului cotropitor comunist.

Se poate spune că după Noiembrie 1944, N. Petrașcu a deținut comanda Mișcării Legionare în țară. În cursul desfășurării acestei activități mulți dintre legionari au fost arestați și la una din întâlnirile programate a fost arestat și N. Petrașcu în iarna anului 1945 – 46.

Din această situație de arestat a realizat un acord între Mișcarea Legionară și partidul comunist aflat la putere, în următorii termeni:

- Mișcarea Legionară se va abține de la activitatea politică clandestină, urmând ca toți ilegaliștii să se prezinte în fața autorităților de stat;
- Partidul comunist se angajează a elibera pe toți legionarii aflați în detenție.

Erau trei categorii de deținuți legionari, și anume:

1. – Cei încarcerați sub Antonescu și menținuți în continuare în detenție sub comuniști.

2. – Legionarii internați în lagărele de la Slobozia și Jaraca, după 23 August 1944, în urma trecerii prin comisii formate din reprezentanți ai partidelor care constituiau F.N.D.-ul (frontul național democrat) adică: socialiști, comuniști, național-liberali și național-țărăniști.

3. – Legionarii arestați pentru activitate clandestină dusă după 23 August 1944 aflați în detenție în vederea judecării proceselor. În această situație se aflau cele mai dinamice elemente legionare angajate în acțiunea anticomunistă.

Rațiunea acestui pact realizat de N. Petrașcu sta în aceea că Mișcarea avea nevoie și de un "respiro" după atâtea presiuni asupra sa.

Condițiile pactului nu-i obligau pe legionari să-și abandoneze convingerile lor.

E de remarcat că cele mai aspre critici în legătură cu acest pact s-au ridicat din partea partidelor zise istorice, adică țărăniști și liberali, deși acesta era un pact de nonacțiune cu comuniștii iar ei făcuseră cu comuniștii un pact de acționare pe baza căruia s-a realizat 23 August și s-a colaborat câtva timp după această dată.

Contactele pentru respectarea pactului s-au realizat prin Vică Negulescu, din partea legionarilor, și Nicolski din partea comuniștilor.

Acest pact a fost cam pe jumătate respectat, atât de o parte, cât și de cealaltă, deoarece legionarii au mai menținut între ei unele contacte iar comuniștii au eliberat numai deținuții legionari menționați în categoriile doi și trei, iar pe cei din categoria 1, adică pe cei încarcerați sub Antonescu, nu i-au eliberat.

N. Petrașcu văzând nerespectarea acordului din partea comuniștilor după o durată de un an și jumătate s-a considerat absolvit de condițiile acordului și a decis reorganizarea

și angajarea Mișcării Legionare din nou în lupta anti-comunistă.

La 15 Mai 1948 s-a declanșat masiva arestare de legionari, în frunte cu N. Petrașcu. Au urmat după aceasta ani grei de detenție, fiind o bună parte de timp ținut de unul singur în celulă, în frig, înfometat și bătut. Ba după toate acestea, Nicolski (care a condus reeducarea și atrocitățile din Pitești) a socotit că poate arunca răspunderea acestei acțiuni de cruntă barbarie pe umerii lui N. Petrașcu și Vică Negulescu implicându-i în procesul Pitești și supunându-i la un regim de exterminare.

În urma aplicării acestui regim V. Negulescu a murit, iar N. Petrașcu a ieșit din detenție cu sănătatea foarte șubrezită.

În libertate mă întâlneam din când în când cu N. Petrașcu, mai ales după 1967 când m-am stabilit în Sibiu, unde și dânsul își avea domiciliul.

În toate întâlnirile N. Petrașcu degaja un spirit sănătos și robust, în ciuda șubrezeniei sale fizice căci se mișca anevoie datorită unui reumatism din detenție.

Cu vreo două săptămâni înainte de a muri a trecut împreună cu soția sa pe la noi, dat fiind că soțiile noastre erau vechi prietene și mai ales că stătuseră împreună în închisoare. Am putut vedea cu acest prilej la el, mulțumirea că-și poate trăi viața liniștit în sânul familiei.

Am rămas înmărmurit când mi-a spus soția că a murit domnul Petrașcu și că soția lui ne transmite să nu mergem în priveghiu sau la înmormântare.

Din relatările participanților la înmormântare au rezultat următoarele:

Nicolae Petrașcu, în ziua în care a fost găsit mort rămăsese acasă întrucât nu avea serviciu. Când soția sa a plecat la lucru, i-a spus să curețe niște cartofi pe care dânsa îi va găti când se întoarce acasă.

Când s-a întors de la serviciu Livia Petrașcu, și-a găsit

soțul spânzurat cu un cablu electric, de suportul rezervorului de W.C. cu venele de la mâini tăiate, cu un cuțit înfipt în piept în dreptul inimii și cu o lovitură puternică vizibilă deasupra ochiului drept. La bucătărie, jumătate din cartofi erau curățați. În baie era baltă de sânge. Vecinii de apartament spuneau că ar fi fost în vizită la N. Petrașcu doi "domni".

Aceasta se petrecea după invadarea Ceho-Slovaciei de către trupele sovietice. În această acțiune Ceaușescu a avut o reacție puternică condamnând într-un discurs invazia, pentru ca numai după o zi să uite problema invaziei și tot printr-un discurs să condamne imperialismul capitalist, în timp ce trupele sovietice își desfășurau conform planului acțiunea de ocupare a Ceho-Slovaciei.

E de presupus că acest viraj retoric de 180 de grade s-a realizat datorită unei presiuni oculte exercitată asupra lui Ceaușescu.

Nu cumva aceeași ocultă e și la originea morții lui N. Petrașcu?

Imediat după înmormântarea lui N. Petrașcu am fost chemat la Securitate spre a mă întreba ce părere am despre moartea lui.

Le-am răspuns că nu am nici o părere deoarece nu cunosc împrejurările în care s-a produs.

Mi-am dat seama din contactul cu ei că susțineau varianta sinuciderii lui N. Petrașcu.

A fost difuzată această variantă chiar în timpul înmormântării printre participanți de către un informator de-al lor, fost deținut politic.

Lumea în general a preluat această variantă.

Iată ce scrie Horațiu Comaniciu în cartea sa intitulată *În lupta Neamului* (pag. 299):

..." Unii vorbesc de o înțelegere între Petrașcu și comuniști, dar orientarea lui sinceră era spre rezistență națională. De aici viața-i zbuciumată. A trecut ani grei prin temnițele țării și sunt documente multe în exil despre chinurile

acestui om. A fost eliberat când resorturile lui fizice erau distruse. În noaptea ce se lăsase peste traiul său, el s-a spânzurat".

Ce ușor se pot scrie lucrurile, când vrei să umpli cât mai multe pagini.

Față de această variantă a sinuciderii vin cu următoarele întrebări pe care mi le-am pus și la aflarea acestui sfârșit dramatic:

- Și-a pus oare Nicolae Petrașcu atât de categoric problema sinuciderii, în timp ce curăța cartofii încât jumătate din ei să-i lase necurățați?

- De ce au trebuit folosite atâtea tentative de sinucidere când fiecare în parte era mortală? Lovitura la cap putea fi mortală, tăierea venelor ducea de asemeni la moarte, dar necesita oarecare durată de așteptare. Înfigerea cuțitului ducea de asemeni la moarte. Spânzurarea ca tentativă finală are și ea povestea ei. Mai întâi s-a efectuat cu o sfoară, care, rupându-se, s-a recurs la folosirea unui cablu electric.

Din toate aceste lucruri rezultă două lucruri, și anume:

1. – Graba în execuție.

2. – Certitudinea că cel supus acestei operații, nu va mai deschide ochii vreodată.

- A avut oare N. Petrașcu atâta forță ca să poată executa cu propria mână toate aceste tentative de sinucidere? Categoric, nu!

Aici e vorba de asasinat și nu de sinucidere.

La întrebarea, cine a avut interesul ca N. Petrașcu să fie ucis, răspunsul merge numai spre oculta comunistă.

Dumnezeu e deasupra și vede totul, încât odată, adevărul va ieși la iveală în toată lumina sa.

"Furnica neagră, în noaptea neagră, pe pata neagră Alah o vede"

(din Coran).

CUVÂNT FINAL

Aşa cum am scris în *CUVÂNT ÎNAINTE*, am adăugat capitolul acesta scris de inginerul Gheorghe Brahonschi din Sibiu, de origine bucovinean.

Am intrat în posesia textului după ce am constituit volumul şi sunt mulţumit de a-l include aici, cu învoirea autorului, pentru a nu rămâne necunoscut sfârşitul unui om – destinul acestui om dăruitor – care a însemnat gând, muncă şi mai ales sacrificiu pentru neamul său. Ne-am pândit de nesiguranţa şi de otrăvirea spiritului în desfăşurarea sa istorică, şi apoi de nenorociri.

PETRE BAICU

CUPRINS

1. Cuvânt înainte..... 5
2. Privire peste Tâmpa..... 7
3. Rezistența..... 9
4. Ce spera Rezistența în Februarie 1945 44
5. Urmăriri..... 47
6. Arestarea..... 53
7. Maiorul Orlov și Securitatea Românească..... 56
8. De la Orlov la Nicolski Siguranța Brașov, Ministerul de Interne..... 65
9. Prof. Nicolae Petrașcu - Prezențe la Brașov în 1944-1947..... 74
10. Sinucidere sau asasinat?..... 81
11. Cuvânt final..... 87
12 Sumar..... 88

În Mai 1945, Rezistența era în fața unor probleme greu de rezolvat, așa cum am spus în urmă: lipseau locurile de muncă pentru cei rămași în ilegalitate – pâine pentru familii. Conștiința ne mâna să încercăm pentru fiecare caz o rezolvare, deși cu toții eram în aceeași situație – fiecare nevoie rezolvată ne ușura apăsarea. Ne bucuram de cazuri rezolvate parțial ori în întregime, prin sprijin, prin bunăvoințe, prin eforturi proprii, prin încurajări.

În cadrul organizat s-au făcut schimbări de sarcini.

Pentru a trece peste impas, și putem recunoaște că era nu numai impasul nostru ci al întregii Țări. Cei ce au venit de la Viena, au venit să trezească o rezistență față de cotropitorul rus care ne-a pândit de totdeauna teritoriul, și rezistență față de partenerul lui, trădătorul din interior, comunismul!

S-au întors acasă să salveze – dacă se mai putea salva – ceva din demnitatea noastră românească prin luptă și apărarea adevăratului spirit al Neamului.

PETRE BAICU

978-973-8982-00-0
9 789738 982000